

ตัวอย่างการแต่งกระทู้
ในใบตอบสนามหลวง

เลขที่ ๑

ประโยคประถมศึกษาชั้น ๑๑๓

วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม

สอบในสนามหลวง

วันที่ ๑๗ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

✓ โย จ วสุสสดี ชีเว กุสโต ทินวิวิโย

เอกาท ชีวด เสยโย วิวิโย อารวกโด ทพท์

✓ ผู้ใดเกียจคร้าน มีความเพียรเร็ว พึงเป็น

อยู่ตั้งร้อยปี แต่ผู้ปรารถนาความเพียรมั่นคง

มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ประเสริฐกว่าผู้นั้น.

✓ บัดนี้ จักได้อธิบายขยายเนื้อความแห่งกระทู้ธรรมสุภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น

พอเป็นแนวทางแห่งการศึกษาและนำไปปฏิบัติสืบต่อไป

✓ คำว่า เกียจคร้าน หมายถึง คนที่มีลักษณะนิสัยที่ไม่อยากทำภาระงาน มักชอบอ้างว่า

ทวนหนัก ร้อนหนัก เหนื่อยหนัก ทิวหนัก ภาระหนัก คนเช่นนี้เป็นคนที่มีความเพียรเร็ว เพราะว่า

มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทนน้อยมาก จะทำอะไรไม่ค่อยจะสำเร็จหรือสำเร็จก็ไม่ดี ก็

ไม่เรียวร้อย ซึ่งแตกต่างจากคนที่มีความปรารถนาความเพียรมั่นคง คือมีความเพียรอย่างที่

แน่นแน้แท้จริง มีความมุ่งมั่นในการทำงานที่คิดเอาไว้ จะทำอะไรก็ย่อมจะประสบความสำเร็จ

คนขยันเช่นนี้ แม้ว่ามีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ก็ถือว่าเป็นคนประเสริฐ คือมีคุณค่ากว่าคนที่เกียจ

ที่มีชีวิตอยู่ในโลกร้อยปี แต่ไม่สร้างสิ่งที่ดีมีประโยชน์ไว้ให้กับโลก ดังนั้นพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

จึงสอนให้เราเห็นถึงความเกียจคร้านว่าเป็นภัย ให้เห็นความขยันหมั่นเพียรเป็นความปลอดภัย

ความเจริญของชีวิต สอดคล้องพุทธศาสนสุภาษิตที่มานะ ชุททุกนิกาย จริยาปิฎก ว่า ✓

✓ โภสัชช ภัยโต ทิสฺวา วิยยามภฺรณ เจมโต

อาหารทอวิริยา โทถ เอสา พุทฺธานุสาสนี.

✓ ท่านทั้งหลายจงเห็นความเกียจคร้านเป็นภัย

และเห็นความปวารณความเพียร เป็นความ

ปลอดภัย แล้วปวารณความเพียรเถิด นี้เป็น

พุทฺธานุสาสนี.

✓ ความเกียจคร้าน เป็นอุปนิสัยใจของมนุษย์ที่ไม่อยากกระทำการ หรือทำหน้าที่ที่ได้รับ

มอบหมายที่ตนจะต้องทำ เช่น นักเรียนนักศึกษาไม่อยากไปโรงเรียนเพื่อศึกษาเล่าเรียน หรือ

ช่างนา ช่างไร่ ช่างสวน ไม่อยากออกจากบ้านไปทำนาทำไร่ทำสวน เป็นต้น เพราะมีแต่เกียจ

คร้านอยู่อย่างนี้ วันเวลาก็ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นเหตุให้หน้าที่การงานของบุคคล

นั้นเสียหายเงินทองที่มีอยู่ก่อนก็ค่อยๆ หมดไป ส่วนเงินทองใหม่ๆ ก็เกิดขึ้นยาก ส่วนมรดกผล

นิพพานที่จะพึงได้ก็สูญหายไป เพราะฉะนั้น บุคคลจะต้องเป็นขยันหมั่นเพียรประกอบการทำงานอยู่

เสมอ และจะต้องทำงานที่เหมาะสมที่สุด เมื่อมีทรัพย์ก็ต้องรู้จักใช้จ่ายทรัพย์แล้วเลี้ยงชีวิตให้พอ

สมควรไม่จัดสนเกินไปและไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไป เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็ย่อมรักหาทรัพย์ที่หามาได้
ย่อมได้ชื่อว่าตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมี

ความสุข สัมผัสพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน ขุททกนิกาย อวรมบท ว่า ✓

✓ คุมเทติ กิจจํ ฮาดปปิ อกขาตาโร ตถาคตา

ปฏิบัติหน้าที่ ปโมกขนติ ฌายีโน มวพนอนา

✓ ท่านทั้งหลายต้องทำความเพียรเอง ตถาคต

เป็นแต่เพียงผู้บอกผู้มีปกติเพ่งพินิจดำเนินไป

แล้ว จักพ้นจากเครื่องผูกของมาร.

✓ อธิบายตาม พุทธศาสนสุภาษิตนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้พุทธบริษัทเป็น

คนขยันหมั่นเพียรในธุระหน้าที่ของตนเอง ไม่มัวเมาประมาทเกียจคร้านปล่อยทิ้งวันเวลาส่วน

ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะคนที่เกียจคร้านไม่บำเพ็ญเพียรนั้น จะไม่ได้รับผลอะไรเลย

เพราะการทำความดี หรือการบรรลุลุทธิมนนั้น ไม่สามารถที่จะแบ่งปันกันได้เช่นเดียวกับข้าวปลา

อาหาร เพราะเป็นสมบัติเฉพาะตัวของบุคคล ผู้มีปกติเพ่งพินิจดำเนินตามพระธรรมคำสั่งสอน

ของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็จักพ้นจากเครื่องผูกของมาร ดังนั้นพุทธบริษัทผู้ประกอบความเพียรไม่

เกียจคร้านปฏิบัติไปตามคำสั่งสอน หรือมรรคมีองค์ ๘ แล้วย่อมจะหลุดพ้นจากเครื่องผูกของมาร

ได้ ผู้ที่หวังผลความบริสุทธิ์ ความหลุดพ้น จงขบใจความเกียจคร้าน ความขี้เกียจและจงตั้งมั่น

เร่งความเพียรของเรา สอดคล้องคำสอนสุภาษิตที่มานี้ ส่งยุตตนิภาย สัตตวคฺคฺว่า ✓

✓ นิทท์ ธนฺที วิจฺฉินฺทิตฺติ อวตี ภคฺตสฺมมทํ

วิริเยน นํ ปณาเมตฺวา อวิยมคฺโค วิสุํขณฺติ

✓ อวิยมวรกฺโขมฺบวิสุทฺธิ์ เพาะจับไล่ความทลัับ

ความเกียจคร้าน ความบิดขี้เกียจ ความไม่ยี่น

ดีและความเมอาทวานั้นได้ด้วยความเพียร.

✓ คำว่า อวิยมรรค คือหนทางอันนำไปสู่ความเป็นอวิยบุคคลหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า

หนทางอันประเสริฐ เรียกว่า มรรคมีองค์ ๘ อันได้แก่สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ

คำริชชอบ สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ

สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ สัมมาสติ ระลึกชอบและสัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ ทั้ง ๘ ประการ

นี้ เป็นหนทางนำผู้ปฏิบัติไปสู่ประตูแห่งพระนิพพาน ที่เป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทศำสนา

ผู้ที่จะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียรเท่านั้น หากบุคคลไม่ทำความเพียรให้สมบูรณ์แล้ว ก็ไม่ทำ

ให้เกิดประโยชน์ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การเป็นอยู่ในชีวิตปัจจุบันก็มีแต่ทุกข์ แต่ผู้ที่ปรารถนาความ

สูง ละเว้นความเกียจคร้านเสีย ย่อมบรรลุถึงอวิยมรรคอันบริสุทธิ์ได้ เพราะความเพียร

✓ สรุปความว่า ความเกียจคร้านเป็นสิ่งที่น่ากลัว ไม่ก่อประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่น

เป็นสิ่งที่เราทุกคนควรละ และบุคคลควรทำความเพียรเอง มีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การ

ของตนเอง และประพฤติดรรมอยู่เป็นปกติวิสัย ซึ่งผลจากการเป็นศนขณ์ในหน้าที่กรรงานและ
ประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นประจำก็ย่อมจะได้รับผลเป็นความสุข ความเจริญในชีวิต ย่อมจะเป็น
ผู้ประเสริฐแม้ว่าจะมีชีวิตอยู่ไม่นาน ก็ย่อมมีคุณค่าต่อสังคมประเทศชาติมากกว่าคนเกียจคร้าน
แม้เขาจะมีชีวิตอยู่ถึงร้อยปีก็ตามก็ไม่มีอะไรดีขึ้นได้เลย สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็น
นิกเขยบท ณ เบื้องต้นว่า ✓

✓ โย จ วสสสดี สีเว กุสโล ทินวีริโย

เอกาท ชีวิต์ เสยโย วิริย อารมโต ทพท์

✓ ผู้ใดเกียจคร้าน มีความเพียรเร็ว ฟังเป็น

อยู่ตั้งร้อยปี แต่ผู้ปรารถความเพียรมั่นคง

มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ประเสริฐกว่าผู้นั้น

มีนัยดังพรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ✓

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นครธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง

วันพุธที่ ๑๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๙

อนนโท พลโท โหติ วตถโท โหติ วณณโท
ยานโท สุขโท โหติ ทีปโท โหติ จกขุโท.

ผู้ให้ข่าว ชื่อว่าให้กำลัง ผู้ให้ผ้า ชื่อว่าให้ผิวพรรณ ผู้ให้ยานพาหนะชื่อว่า
ให้ความสุข ผู้ให้ประทีปโคมไฟ ชื่อว่าให้จักขุ.

(พุทธ)

ล. ส. ๑๕/๔๔.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบ ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์
ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาษิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียง
เชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาธรรม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๙

๑. อุทเทสว่า “สุ่ทั้งหลายจงมาดูโลกนี้” โลกในที่นี้ หมายถึงอะไร ?
คนมีลักษณะอย่างไรชื่อว่าหมกอยู่ในโลก ?

ตอบ หมายถึง โลก โดยตรงได้แก่แผ่นดินเป็นที่อาศัย โดยอ้อมได้แก่หมู่สัตว์ผู้อาศัย ๆ
คนผู้ใ้รวิจารณ์ญาณไม่หยั่งเห็นโดยถ่องแท้ เพลิดเพลินในสิ่งอันให้โทษ ระเริงจนเกินพอดี ในสิ่งอัน
อาจให้โทษ ติดในสิ่งอันเป็นอุปการะจนถอนตนไม่ออก คนมีลักษณะอย่างนี้ ย่อมได้รับสุขบ้างทุกข์บ้าง
แม้สุขก็เป็นเพียงสามิสสุข สุขอันมีเยื่อล่อใจ เป็นเหตุให้ติดุดจเหี่ยวอันเบ็ดเกี่ยวไว้ฉะนั้น ๆ

๒. นิพพิทา คืออะไร ? ปฏิบัติเครื่องดำเนินให้ถึงนิพพิทานั้นอย่างไร ?

ตอบ นิพพิทา คือความหน่ายในทุกขันธ์ ๆ
อย่างนี้คือ พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์
ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา ย่อมเกิดนิพพิทา เมื่อหน่ายในทุกขันธ์ ไม่เพลิดเพลิน
ยึดมั่นหมกมุ่นอยู่ในสังขารอันยั่ววนเสนาหา ๆ

๓. วิราคะ ได้แก่อะไร ? คำว่า “วฏฏูปจเจโท ธรรมเข้าไปตัดเสียซึ่งวฏฏูวะ” มีอธิบายว่าอย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ ความสิ้นกำหนด ๆ
อธิบายว่า วฏฏูวะ หมายถึงความเวียนว่ายตายเกิดด้วยอำนาจกิเลสกรรมและวิบาก
วิราคะเข้าไปตัดความเวียนว่ายตายเกิดนั้น จึงเรียกว่า วฏฏูปจเจโท ธรรมเข้าไปตัดเสีย
ซึ่งวฏฏูวะ ๆ

๔. ความหลุดพ้นอย่างไรเป็นสมุจเฉทวิมุตติ ? จัดเป็นโลกิยะหรือโลกุตตระ ?

ตอบ ความหลุดพ้นด้วยการตัดกิเลสได้เด็ดขาด ได้แก่อริยมรรค ๓
จัดเป็นโลกุตตระ ๓

๕. ธรรมอะไรเป็นยอดแห่งสังฆธรรม ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ อัญ्ञังคิกมรรคเป็นยอดแห่งสังฆธรรม ๓
เพราะองค์ ๘ แต่ละองค์ ๓ ของอัญ्ञังคิกมรรค ก็เป็นธรรมดี ๆ รวมกันเข้าทั้ง ๘ ย่อมเป็น
ธรรมดียิ่งนัก และเป็นทางเดียวนำไปถึงความดับทุกข์หรือถึงความหมดจดแห่งทัสนะ ๓

๖. สันติ ความสงบ เกิดขึ้นที่ใด ? มีปฏิบัติที่จะดำเนินอย่างไร ?

ตอบ เกิดขึ้นที่กาย วาจา ใจ ๓
มีปฏิบัติที่จะดำเนิน คือ ปฏิบัติกาย วาจา ใจ ให้สงบจากโทษเวรภัย ด้วยการละโลกามิส
คือกามคุณ ๕ ๓

๗. พระบาลีว่า “สพฺพปฏิบัติปฏินิสฺสคฺโค ธรรมเป็นที่สละอุปริทั้งปวง”

ในคำนี้ อุปริ เป็นชื่อของอะไรได้บ้าง ? แต่ละอย่างมีอธิบายว่าอย่างไร ?

ตอบ เป็นชื่อของกิเลสและบัญญัติ ๓
ที่เป็นชื่อของกิเลส มีอธิบายว่า เข้าไปทรงคือเข้าครอง
ที่เป็นชื่อแห่งบัญญัติ มีอธิบายว่า เข้าไปทรงคือหอบไว้ซึ่งทุกข์ ๓

๘. คติ คืออะไร ? สัตว์โลกที่ตายไป มีคติเป็นอย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือ ภูมิหรือภพเป็นที่ไปหลังจากตายแล้ว ๓
มีคติเป็น ๒ คือ

๑. ทุคติ ภูมิเป็นที่ไปข้างชั่ว ซึ่งเกิดจากการประพฤติกุจจริตทางกายวาจาใจ
๒. สุคติ ภูมิเป็นที่ไปข้างดี ซึ่งเกิดจากการประพฤตีสุจจริตทางกายวาจาใจ ๓

๙. ในพระพุทธคุณ ๙ ประการนั้น ส่วนไหนเป็นเหตุ ส่วนไหนเป็นผล ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ พระพุทธคุณ ส่วนอัตตสมบัติ เป็นเหตุ ส่วนปรหิตปฏิบัติ เป็นผล ๓
เพราะทรงบริบูรณ์ด้วยพระพุทธคุณส่วนอัตตสมบัติก่อนแล้วจึงทรงบำเพ็ญพุทธกิจ
ให้สำเร็จประโยชน์แก่เวไนย ๓

๑๐. ในวิสุทธิ ๗ วิสุทธิข้อไหนบ้าง เป็นเหตุให้เกิดขึ้นและตั้งอยู่แห่งวิปัสสนา ?

เพราะเหตุไร ? จงอธิบาย

ตอบ ข้อสี่วิสุทธิ ความบริสุทธิ์แห่งศีล และจิตตวิสุทธิ ความบริสุทธิ์แห่งจิตเป็นเหตุให้เกิดขึ้นและตั้งอยู่แห่งวิปัสสนา ฯ

เพราะผู้ศีลไม่บริสุทธิ์ จิตย่อมไม่สงบ เมื่อจิตไม่สงบก็ยากที่จะเจริญวิปัสสนา ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาพุทธานุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง

วันศุกร์ที่ ๑๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๙

๑. พุทธานุพุทธประวัติ ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาทางใดบ้าง ? จงอธิบายพอได้ใจความ

- ตอบ ๑. ทางประวัติศาสตร์ เช่นความเป็นไปของบ้านเมืองในครั้งพุทธกาล
และลัทธิธรรมเนียมของประชาชนในสมัยนั้น
๒. ทางจรรยาของพระพุทธเจ้า และจรรยาของเหล่าพระอริยสาวก
๓. ทางธรรมวินัยที่ปรากฏในตำนานและความเป็นมาแห่งศาสนธรรม
พร้อมทั้งตัวอย่างการบำรุงพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรือง ฯ

๒. การที่พระพุทธองค์ทรงเลิกการทรมานพระวรกายแล้ว กลับมาเสวยพระกระยาหาร
เพราะทรงพิจารณาเห็นอย่างไร ?

ตอบ เพราะทรงพิจารณาเห็นว่า คนที่ไม่บริโภคอาหารจนร่างกายหมดกำลัง
ไม่สามารถบำเพ็ญเพียรทางจิตได้ ฯ

๓. อาสยะ และ ปโยคะ ในสัตตอุปการสัมปทา หมายถึงอะไร ?

ตอบ อาสยะ หมายถึง ความมีพระหฤทัยเยือกเย็นด้วยความกรุณา ปราธนาคุณประโยชน์อยู่
เป็นนิตย์ แม้ในบุคคลที่ทำผิดต่อพระองค์มีพระเทวทัตเป็นต้นก็ยังทรงกรุณา
ปโยคะ หมายถึง ความมีพระหฤทัยมิได้มุ่งหวังต่ออามิส เทตนาสั่งสอนสัตว์ด้วยข้อปฏิบัติ
คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ฯ

๔. ดวงตาเห็นธรรมปราศจากรูปลึ เกิดขึ้นแก่พระโกณฑัญญะความว่าอย่างไร ?
ในขณะนั้น ท่านเป็นพระอริยบุคคลชั้นไหน ?

ตอบ ความว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดย่อมดับไปเป็นธรรมดา ฯ
เป็นพระอริยบุคคลชั้นพระโสดาบัน ฯ

๕. พระศาสดาทรงแสดงอนุบุพพิกถา และอริยสัจ ๔ ตามลำดับ แก่บุคคลผู้มีคุณสมบัติเช่นไร ?

ตอบ แก่ผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ

๑. เป็นมนุษย์
๒. เป็นคฤหัสถ์
๓. มีอุปนิสัยแก่กล้า ควรบรรลุโลกุตระคุณ ฯ

๖. “สิ่งซึ่งปวงไม่ควรแก่ข้าพเจ้า ๆ ไม่ชอบใจหมด” เป็นคำพูดของใคร ?

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่าอย่างไร ?

ตอบ เป็นคำพูดของทีฆนชเช อัคริเวสสนโคตร ฯ

ตรัสตอบว่า ถ้าอย่างนั้น ความเห็นอย่างนั้น ก็ต้องไม่ควรแก่ท่าน ท่านก็ต้องไม่ชอบความเห็น
อย่างนั้น ฯ

๗. พระพุทธโอรพาท ๓ ข้อ ที่ทรงประทานแก่พระมหากัสสปะว่าอย่างไร ?
จัดเข้าในการอุปสมบทวิธีใด ?

ตอบ พระโอรพาท ๓ ข้อว่าดังนี้

๑. กัสสปะ ท่านพึงศึกษาว่าเราจักเข้าไปตั้งความละเอียดและความยำเกรงไว้
ในภิกษุทั้งที่เป็นผู้เฒ่า ทั้งที่เป็นผู้ใหม่ ทั้งที่เป็นปานกลางอย่างแรงกล้า
๒. เราจักพึงธรรมอันใดอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกุศล เราจักเสียสัตยธรรม
นั้นพิจารณาเนื้อความ
๓. เราจักไม่ละสติเป็นไปในกาย คือพิจารณากายเป็นอารมณ์ ฯ
จัดเข้าในเอหิภิกขุอุปสมบทวิธี ฯ

๘. พระพุทธเจ้าตรัสสอนพระราธะว่า “สิ่งใดเป็นมาร ท่านจงละความกำหนดพอใจในสิ่งนั้นเสีย”
มารในที่นี้หมายถึงอะไร ?

ตอบ หมายถึง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ฯ

๙. อายุสังขารอิฐฐานกับการปลงอายุสังขาร หมายถึงอะไร ? พระพุทธเจ้าทรงกระทำที่ไหน ?

ตอบ อายุสังขารอิฐฐาน หมายถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งพระพุทธรูปที่จักดำรงพระชนม์อยู่แสดงธรรม
สั่งสอนมหาชน จนกว่าพุทธบริษัทจะตั้งมั่น และได้ประกาศพระศาสนา
ให้แพร่หลายมั่นคง สำเร็จประโยชน์แก่มหาชน

การปลงอายุสังขาร หมายถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดวันปรินิพพาน นับแต่วันเพ็ญเดือน ๓
ไปอีก ๓ เดือน ฯ

อายุสังขารอิฐฐานทรงกระทำที่ชบาลนิโครธ ใกล้สถานที่ตรัสรู้
การปลงอายุสังขารทรงกระทำที่ป่าवालเจดีย์ เมืองไพศาลี ฯ

๑๐. การทำสังคายนาครั้งแรก เกิดขึ้นหลังจากปรินิพพานล่วงแล้วกี่เดือน ?

ใช้เวลาเท่าไร ? ใครทำหน้าที่ป้อนและวิสันา ?

ตอบ ล่วงแล้ว ๓ เดือน ฯ

ใช้เวลา ๗ เดือน ฯ

พระมหากัสสปะทำหน้าที่ป้อน

พระอุบาลีทำหน้าที่วิสันาพระวินัย

พระอานนท์ทำหน้าที่วิสันาพระสูตรและพระอภิธรรม ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาวินัยบัญญัติ นักรธรรมชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

วันเสาร์ที่ ๑๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๙

๑. มลเหตุที่ทำให้เกิดสังกรรมมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒ อย่าง ๑ คือ

๑. มีภิกษุบริษัทเพิ่มจำนวนมากขึ้น

๒. มีพระพุทธประสงค์เพื่อให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการบริหารหมู่คณะ ๑

๒. ญัตติและอนุสาวนา หมายถึงอะไร ? อนุสาวนามีใช้ในสังกรรมอะไรบ้าง ?

ตอบ ญัตติ หมายถึง คำเผด็จสงฆ์

อนุสาวนา หมายถึง คำประกาศคำปริกษาและข้อตกลงของสงฆ์ ๑

มีใช้ใน ๒ สังกรรม คือ

๑. ญัตติทุติยกรรม

๒. ญัตติจตุตถกรรม ๑

๓. การทักนิมิตในทิศทั้ง ๘ นั้น ทักทิศละหนกถูกต้องหรือไม่ ? เพราะเหตุไร ?

จงเขียนคำทักนิมิตในทิศตะวันออกเฉียงเหนือมาดู ?

ตอบ ไม่ถูกต้อง ๑

ที่ถูกต้องนั้นเมื่อเริ่มหันทักนิมิตในทิศบูรพาแล้วทักมาโดยลำดับจนถึงนิมิตสุดท้ายแล้วต้องทักนิมิตในทิศบูรพาซ้ำอีก ๑

คำทักนิมิตในทิศตะวันออกเฉียงเหนือว่าดังนี้

อุตุตราย อนุทิสาย ก็ นิมิตต์ ๑

๔. คำว่า “เจ้าอธิการ” ในพระวินัยหมายถึงใคร ? มีกี่แผนก ? อะไรบ้าง ?

ตอบ หมายถึงภิกษุที่สงฆ์สมมติให้เป็นเจ้าหน้าที่ทำกิจการของสงฆ์ ฯ

มี ๕ แผนก ฯ คือ

๑. เจ้าอธิการแห่งจีวร
๒. เจ้าอธิการแห่งอาหาร
๓. เจ้าอธิการแห่งเสนาสนะ
๔. เจ้าอธิการแห่งอาราม
๕. เจ้าอธิการแห่งคลัง ฯ

๕. กรานกฐิน ได้แก่การทำอะไร ? จงเขียนคำอนุโมทนากรฐินมาดู ?

ตอบ ได้แก่ เมื่อมีผ้าเกิดขึ้นแก่สงฆ์ในเดือนท้ายฤดูฝน พอจะทำเป็นไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งได้ สงฆ์พร้อมใจกันยกให้แก่ภิกษุรูปหนึ่งผู้เหมาะสม ภิกษุผู้ได้รับผ้านั้นนำไปทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งให้แล้วเสร็จในวันนั้นแล้วมาบอกแก่ภิกษุผู้ยกผ้านั้นให้เพื่ออนุโมทนา ภิกษุเหล่านั้นอนุโมทนาทั้งหมดนี้ คือ กรานกฐิน ฯ

คำอนุโมทนากรฐินว่า อุตถตํ ภนฺเต สงฺฆสฺส กจฺจिํ ธมฺมิโก กจฺจินฺตถาโร อนุโมทามิ ฯ

๖. การบอกนิสสัย ๔ และอภยนิยะ ๔ บอกในเวลาใด ? และใครเป็นผู้บอก ?

ตอบ ท่านให้บอกในลำดับแห่งอุปสมบทแล้ว ห้ามไม่ให้บอกก่อนหน้าอุปสมบท ฯ

อุปัชฌายะบอกก็ได้ กรรมวาจาจารย์หรืออนุสาวนาจารย์บอกก็ได้ ฯ

๗. อนุวาทริกรณ คืออะไร ? เมื่อเกิดขึ้นใครต้องชวนชวยเพื่อระงับ ?

หากปล่อยไว้จะเกิดผลเสียอย่างไร ?

ตอบ คือการโจทก์กันด้วยอาบัตินั้น ๆ ฯ

ภิกษุผู้เป็นประธานสงฆ์ ฟังชวนชวยริบระงับ ฯ

หากไม่ริบระงับจะทำให้เสียศีลสามัญญตาและเสียสามัคคี เป็นทางแตกเป็นนานาลังวาส ฯ

๘. ในทางพระวินัย การคว่ำบาตร หมายถึงอะไร ? และจะหยายบาตรได้ เมื่อไร ?

ตอบ หมายถึง การไม่ให้คบหาสมาคมด้วยลักษณะ ๓ ประการ คือ

๑. ไม่รับบิณฑบาตของเขา
๒. ไม่รับนิมนต์ของเขา
๓. ไม่รับไทยธรรมของเขา ฯ

เมื่อผู้ถูกคว่ำบาตรนั้นเลิกกล่าวติเตียนพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นต้นนั้นแล้ว กลับประพฤติดี ฟังหยายบาตรแก่เขาได้ ฯ

พระราชบัญญัติ

๙. องค์ประกอบคณะสงฆ์สูงสุด เรียกว่าอะไร ? มีกำหนดองค์ประกอบไว้อย่างไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า มหาเถรสมาคม ฯ

มีกำหนดองค์ประกอบไว้ดังนี้

สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ โดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูป เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และพระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกิน ๑๒ รูป เป็นกรรมการ ฯ

๑๐. ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก มีโทษอย่างไร ?

ตอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอาทิตย์ ที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๐

ขยี่ เวรี่ ปสวติ ทุกข์ เสติ ปราชิตโต
อุปสนโต สุขี่ เสติ หิตวา ขยปราชยี่.

ผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้แพ้ย่อมนอนเป็นทุกข์ คนละความชนะ
และความแพ้ได้แล้ว สงบใจได้ ย่อมนอนเป็นสุข.

(พุทธ)

พ. ๖. ๒๕/๔๒.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่างสุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

วันจันทร์ ที่ ๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑. ลักษณะเช่นใดบ้าง เป็นเครื่องกำหนดให้รู้ว่าสังขารทั้งหลายไม่เที่ยง ?

จงอธิบาย

ตอบ ๑. กำหนดรู้ในทางง่าย ด้วยความเกิดขึ้นในเบื้องต้น และความสิ้น
ในเบื้องปลาย

๒. กำหนดรู้ในทางละเอียดกว่านั้น ด้วยความแปรในระหว่างเกิดและดับ

๓. กำหนดรู้ในทางสุขุม ด้วยความแปรแห่งสังขารในชั่วขณะหนึ่ง ๆ
ไม่คงที่อยู่นาน เช่น ความรู้สึกสุขทุกข์ เป็นต้น ฯ

๒. ทุกขลักษณะ และ ทุกขานุปัสสนา เป็นอย่างเดียวกันหรือต่างกัน ?

จงอธิบาย

ตอบ ต่างกันคือ

ทุกขลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่เป็นทุกข์แห่งสังขาร เพราะถูกบีบคั้น
จากปัจจัยต่าง ๆ

ทุกขานุปัสสนา ได้แก่ ปัญญาพิจารณาเห็นสังขารว่าเป็นทุกข์ ฯ

๓. ตัณหา เมื่อเกิดขึ้นย่อมเกิดที่ไหนและเมื่อดับย่อมดับที่ไหน ?

ตัณหานั้นย่อมสิ้นไปเพราะธรรมอะไร ?

ตอบ เมื่อเกิดขึ้นย่อมเกิดในสิ่งเป็นที่รักที่ยินดีในโลก เมื่อดับย่อมดับ

ในสิ่งเป็นที่รักที่ยินดีในโลก ฯ

เพราะวิราคะ คือพระนิพพาน ฯ

๔. พระบาลีว่า “ปญฺญา ยปริสฺสมติ บุคฺคโยมหมตจตฺตวฺยปญฺญา”

มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มีอธิบายว่า ผู้พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น

อนัตตา เกิดความเบื่อหน่ายแล้ววางเฉยในสังขารนั้น ไม่นยินดี ไม่นยินร้าย

ได้บรรลุนิพพานอริยมรรค อริยมรรค ความหมตจตฺตวฺยปญฺญาอย่างนี้ ฯ

๕. ในวิมุตติ ๕ วิมุตติใดจัดเป็น อริยมรรค อริยมรรค นิพพาน ?

ตอบ สมุจเฉทวิมุตติ จัดเป็น อริยมรรค

ปฏิบัติสัทธวิมุตติ จัดเป็น อริยมรรค

นิสสรณวิมุตติ จัดเป็น นิพพาน ฯ

๖. จงจัดมรรค ๘ เข้าในวิสุทธิ ๗ มาตุ

ตอบ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ จัดเข้าในศีลวิสุทธิ

สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จัดเข้าในจิตตวิสุทธิ

สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ จัดเข้าในทัญญูวิสุทธิ กังขาวิตรณวิสุทธิ

มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ญาณทัสสนวิสุทธิ ฯ

๗. สันติแปลว่าอะไร ? เป็นโลกิยะ หรือโลกุตตระ ?

ตอบ สันติ แปลว่า ความสงบ ฯ
เป็นได้ทั้งโลกิยะ และโลกุตตระ ฯ

๘. ในส่วนสังสารวัฏฏ์ สัตว์โลกตายแล้วมีคติเป็นอย่างไร ?
มีอุทเทสบาลีแสดงไว้อย่างไร ?

ตอบ สัตว์โลกตายแล้วมีคติเป็น ๒ คือ สุขคติ และทุกข์คติ ฯ
มีอุทเทสบาลีแสดงว่า
จิตเต สงฺกิลฺลฺหฺเช ทฺถคฺคฺติ ปาฎิกงฺขา เมื่จฺจิตฺเตรํหฺมอญฺแล้ว
ทฺถคฺคฺติเป็ฯนอํนฺตอํงหฺวัง
จิตเต อสงฺกิลฺลฺหฺเช สุขฺคฺติ ปาฎิกงฺขา เมื่จฺจิตฺตํไมฯเรรํหฺมอญฺแล้ว
สุขฺคฺติเป็ฯนอํนฺตอํงหฺวังได้ ฯ

๙. เจริญมรณัสสติอย่างไรจึงจะแยกกาย ?

ตอบ เจริญพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ
สติ ระลึกถึงความตาย ๑
ญาณ รู้ว่าความตายจักมีแก่ตน ๑
เกิดสังเวชสลดใจ ๑ เจริญอย่างนี้ จึงจะแยกกาย ฯ

๑๐. สมณะ กับ วิปัสสนา ให้ผลต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ให้ผลต่างกันดังนี้

สมณะ ให้ผลคือทำให้ใจสงบระงับจากนิวรณ์ทั้ง ๕
ส่วนวิปัสสนา ให้ผลคือทำให้ได้ปัญญาเห็นสภาวะธรรม
ตามความเป็นจริง ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธานุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

วันอังคาร ที่ ๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑. อาสภิวาจา คือ วาจา เช่นไร ? มีใจความว่าอย่างไร ?

ตอบ คือ วาจาที่เปล่งอย่างองอาจ เป็นภาชิตของบุรุษพิเศษอาชาไนย ฯ
มีใจความว่า เราเป็นผู้เลิศ เป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก ฯ

๒. พระพุทธองค์ทรงอธิษฐานจาตุรงคมหาปธาน มีใจความว่าอย่างไร ?
ที่ไหน ? และได้รับผลอย่างไร ?

ตอบ มีใจความว่า หากยังไม่บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้วจักไม่ลุกขึ้น
แม้เนื้อและเลือดจะแห้งเหือดไป เหลือแต่หนัง เอ็น และกระดูก
ก็ตาม ฯ

ที่ตำบลอรุเวลาเสนานิคม ภายใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ฯ

ได้รับผลคือ บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณสมดังพระหฤทัย ฯ

๓. ทางปฏิบัติที่สุด ๒ อย่าง อันบรรพชิตไม่ควรเสพนั้นคืออะไรบ้าง ?
มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ คือ ๑. กามสุขัลลิกานุโยค ๒. อัตตกิลมณานุโยค ฯ
มีอธิบายดังนี้

กามสุขัลลิกานุโยค คือการประกอบตนให้พัวพันด้วยสุขในกาม
เป็นธรรมอันเลว เป็นเหตุตั้งบ้านเรือน เป็นของคนมีกิเลสหนา
ไม่ใช่ของคนอริยะคือผู้บริสุทธ์ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์
อัตตกิลมณานุโยค คือการประกอบความเหน็ดเหนื่อยแก่ตนเปล่า
ให้เกิดทุกข์แก่ผู้ประกอบ ไม่ทำผู้ประกอบให้เป็นอริยะ ไม่ประกอบ
ด้วยประโยชน์ ฯ

๔. พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดชฎิล ๓ พี่น้องพร้อมบริวาร โดยบังเอิญ
หรือโดยตั้งพระหฤทัยไว้ก่อน ? มีหลักฐานสนับสนุนคำตอบนั้น
อย่างไร ?

ตอบ โดยตั้งพระหฤทัยไว้ก่อน ฯ

มีหลักฐานปรากฏว่า ในครั้งที่ทรงส่งพระสาวก ๖๐ องค์แรก
ไปประกาศพระพุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ ทรงมีพระดำรัสว่า
“แม้เราก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อจะแสดงธรรม” ฯ

๕. พระอัสสชิแสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชกมีความว่าอย่างไร ?
และมีผลอย่างไร ?

ตอบ มีความว่า ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุของธรรมนั้น
และความดับแห่งธรรมนั้น พระศาสดาทรงสอนอย่างนี้ ๆ
มีผล คือ อุปติสสปริพาชกได้ดวงตาเห็นธรรมว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้น
เป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา ๆ

๖. พระมหากัสสปเถระประพตฺติธุดงค์วัตรเพราะเห็นอำนาจประโยชน์
อย่างไร ?

ตอบ เพราะเห็นอำนาจประโยชน์ ๒ อย่างคือ

๑. การอยู่เป็นสุขในบัดนี้ของตน
๒. เพื่ออนุเคราะห์ประชุมชนในภายหลัง จะได้เป็นทิฏฐฐานุคติ
แห่งคนผู้มาเกิดในภายหลัง เมื่อทราบว่ สาวกของ
พระพุทธเจ้าได้ประพตฺติธุดงค์อย่างนี้ เขาจะได้ประพตฺติตาม
ซึ่งเป็นทางอำนาจสุขแก่เขาเอง ๆ

๗. พระพุทธองค์ทรงแสดงสุจริตธรรมโปรดพระเจ้าสุทโธทนะและ
พระนางมหาปชาบดีโคตมี ทำให้ทั้ง ๒ พระองค์ได้บรรลุอุริยผลชั้นไหน ?

ตอบ ทำให้พระเจ้าสุทโธทนะทรงบรรลุสกทาคามีผล
และพระนางมหาปชาบดีโคตมีทรงบรรลุสุตาปัตติผล ๆ

๘. พระสารีบุตรนิพพานที่ไหน ? ท่านเลือกสถานที่นั้นเพราะเหตุไร ?

ตอบ ที่นาลันทคาม แคว้นมคธ ฯ

เพราะตั้งใจจะโปรดนางสารีพราหมณ์ผู้เป็นมารดาของท่าน

ให้พ้นจากมิจฉาทิฎฐีก่อนที่ท่านจะนิพพาน ฯ

๙. พระปุลณมันตานีบุตรเป็นชาวเมืองไหน ? ตั้งอยู่ในคุณธรรม
อะไรบ้าง ?

ตอบ เป็นชาวเมืองกบิลพัสดุ์ ฯ

ตั้งอยู่ในคุณธรรม ๑๐ ประการ คือ มกน้อย สันโดษ ชอบสงัด

ไม่ชอบเกี่ยวข้องกับหมู่ ปรารถนาความเพียร บริบูรณ์ด้วยศีล

สมาธิ ปัญญา วิมุตติ ความรู้เห็น ในวิมุตติ ฯ

๑๐. หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระสาวกองค์ใดเป็นประธาน
ในการทำปฐมสังคายนา ? เพราะปรารถนาเหตุใด ?

ตอบ พระมหากัสสปะ ฯ

เพราะปรารถนาคำกล่าวจากจ้วงพระธรรมวินัยของพระสุภัททะ

ผู้บวชตอนแก่ ในระหว่างเดินทางมาสักการะพระพุทธสรีระ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพุธ ที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑. สังฆกรรม ๔ นั้น อย่างไรหนต้องทำในสีมา อย่างไรหนทำนอกสีมาก็ได้ ?
ตอบ ญัตติกรรม ญัตติหุติกรรม และญัตติจตุตถกรรม ต้องทำในสีมาเท่านั้น ส่วนอปโลกนกรรม ทำนอกสีมาได้ ฯ
๒. สีมา มีกี่ประเภท ? อะไรบ้าง ?
ตอบ มี ๒ ประเภท ฯ
คือ พัทธสีมา และ อพัทธสีมา ฯ
๓. พระทัฬหีมลลบุตร มีความดำริอย่างไร ? พระศาสดาทรงทราบแล้ว ทรงสาธุการตรัสให้สงฆ์สมมติให้ท่านรับหน้าที่อะไรบ้าง ?
ตอบ ท่านดำริว่า ท่านอยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ควรจะรับฐานะของสงฆ์ จึงกราบทูลพระศาสดา ฯ ทรงสาธุการแล้วตรัสให้สงฆ์สมมติท่าน ให้เป็นภัตตฤทเทสกะ และเสนาสนคาคาหาปกะ ฯ

๔. กฐิน มีชื่อมาจากอะไร ? ผ้าที่เป็นกฐินได้มีอะไรบ้าง ?

ตอบ มาจากชื่อไม้สะดึงที่ลาดหรือกางออกสำหรับขึงจีวรเพื่อเย็บ ฯ

มี ๑. ผ้าใหม่

๒. ผ้าเทียมใหม่คือผ้าฟอกสะอาดแล้ว

๓. ผ้าเก่า

๔. ผ้าบังสุกุล

๕. ผ้าที่ตกตามร้านตลาดซึ่งเขานำมาถวายสงฆ์ ฯ

๕. อภัพบุคคลในอุปสมบทกรรมได้แก่บุคคลเช่นไร ? โดยวัตถุมีกี่อย่าง ?
อะไรบ้าง ?

ตอบ ได้แก่บุคคลที่ไม่สมควรแก่การอุปสมบท อุปสมบทไม่ขึ้น ถูกห้าม
อุปสมบทตลอดชีวิต ฯ

โดยวัตถุมี ๓ คือ

๑. พวกที่มีเพศบกพร่อง ไม่รู้ว่าเป็นชายหรือเป็นหญิง

๒. พวกประพฤติผิดพระธรรมวินัย เช่น ข่ม่าพระอรหันต์ เป็นต้น

๓. พวกประพฤติผิดต่อผู้ให้กำเนิดของตน คือ ข่ม่ามารดาบิดา ฯ

๖. อนุวาทาธิกรณ์เช่นไร อันภิกษุจะพึงยกขึ้นพิจารณาตัดสินได้ ?

ตอบ ต้องเป็นเรื่องมีมูล คือ

เรื่องที่ได้เห็นเอง ๑

เรื่องที่ได้ยินเองหรือมีผู้บอกและเชื่อว่าเป็นจริง ๑

เรื่องที่เว้นจาก ๒ สถานนั้นแต่รังเกียจโดยอาการ ๑ ฯ

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันเสาร์ ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑

อุจฉาตา กम्मเชยเยสุ
สุสัวิทิตกมมนุโต

อปฺปมตฺโต วิจฺกขโณ
ส ราชวสตี วเส.

ผู้หมั่นในการงาน ไม่ประมาท เป็นผู้รอบคอบ จัดการงานเรียบร้อย
จึงควรอยู่ในราชการ.

(พุทธ)

พ.ศ. ๒๕/๔๒.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่างสุภาชิต
ซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความ
ให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ขั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอาทิตย์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. พระบรมศาสดาทรงชักชวนให้มาดูโลกนี้โดยมีพระประสงค์
อย่างไร ?

ตอบ มีพระประสงค์เพื่อให้รู้จักสิ่งที่เป็นจริงอันมีอยู่ในโลก
จักได้ละสิ่งที่เป็นโทษ และไม่ข้องติดอยู่ในสิ่งที่เป็นคุณ ฯ

๒. คำว่า มาร และ บ่วงแห่งมาร หมายถึงอะไร ?

ตอบ คำว่า มาร หมายถึงกิเลสกาโม อันทำจิตให้เศร้าหมอง
ได้แก่ ตัณหา ราคะ และอหิริ เป็นต้น
คำว่า บ่วงแห่งมาร หมายถึงวัตถุกาโม ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส
และโผฏฐัพพะ ฯ

๓. คำว่า มทนิมมทโน ธรรมยังความเมาให้สร้าง
หมายถึงความเมาในอะไร ?

ตอบ หมายถึงความเมาในอารมณ์อันยั่วชวนให้เกิดความเมาทุกประการ
เช่น ชาติ สกุล อีสริยะ บริวาร กิติ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข กิติ
ความเยาว์วัย ความไม่มีโรค และชีวิต กิติ นับเข้าในอารมณ์
ประเภทนี้ ฯ

๔. บาลีอุทเทศว่า วิมุตตสมี วิมุตตมิติ ญาณ โหติ แปลว่า
เมื่อหลุดพ้นแล้ว ญาณว่า หลุดพ้นแล้ว ย่อมมี อะไรหลุดพ้น ?
และหลุดพ้นจากอะไร ?

ตอบ จิตหลุดพ้น ฯ
จากอาสวะ ๓ ฯ

๕. โลกามิสคืออะไร ? ที่ได้ชื่ออย่างนั้นเพราะเหตุไร ?

ตอบ คือกามคุณ ๕ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันน่าปรารถนา
น่าใคร่ น่าชอบใจ ฯ
เพราะเป็นเครื่องล่อใจให้ติดอยู่ในโลกดุจเหยื่ออันเบ็ดเกี่ยวไว้ฉะนั้น ฯ

๖. ข้อความว่า ปลงภาระอันหนักเสียแล้ว ไม่ถือเอาภาระอันอื่น ดังนี้
มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ อธิบายว่า ภาระ หมายถึงเบญจขันธ์ การปลงภาระ หมายถึง
การถอนอุปาทาน การไม่ถือเอาภาระอื่น หมายถึงการไม่ถือ
เบญจขันธ์อื่นด้วยอุปาทาน ฯ

๗. ในพระบาลีว่า "จิตเต สงกิลิฏฐเฐ ทุคคติ ปาฎิกงขา
เมื่อใจเศร้าหมอง ต้องประสบทุกคติ" ทุคคติ คืออะไร ?
มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ภูมิเป็นที่ไปข้างชั่ว ฯ
มี อบาย ทุคคติ วินิบาต นรก (ตามนัยอรรถกถา มี ๔
คือ นรก สัตว์เดรัจฉาน เปต อสุรกาย) ฯ

๘. คนวิตกกจริตมีนิสัยอย่างไร ? คนประเภทนี้ควรเจริญกัมมัฏฐาน
บทใด ?

ตอบ ชอบคิดมาก ฟุ้งซ่าน ฯ
ควรเจริญอานาปานัสสติกัมมัฏฐาน ฯ

๙. วิปลาสคืออะไร ? วัตถุที่วิปลาส มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ กิริยาที่ถือเอาโดยอาการอันผิดจากความจริง ฯ
มี ๔ อย่าง คือ

๑. วิปลาสในของที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง
๒. วิปลาสในของที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข
๓. วิปลาสในของที่ไม่ใช่ตนว่าเป็นตน
๔. วิปลาสในของที่ไม่งามว่างาม ฯ

๑๐. ผู้เจริญมหาสติปัญญา ต้องประกอบด้วยธรรมใดบ้าง
จึงจะกำจัดอกิขณาและโทมนัสได้ ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยธรรม ๓ คือ

๑. อาตปปี มีความเพียรเผากิเลสให้เร่าร้อน
๒. สัมปชาโน รู้ทั่วพร้อม
๓. สติมา มีสติ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธธานุพุทธประวัติ นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันจันทร์ ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. ศากยวงศ์สืบเชื้อสายมาจากใคร ? ที่ได้นามว่าศากยะ เพราะเหตุไร ?
- ตอบ สืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าโศกกากราช ฯ
- เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ
๑. เพราะได้ชื่อตามชนบทที่ตั้งเมือง
 ๒. เพราะมีความกล้าหาญ สามารถตั้งเมืองได้เอง ฯ

๒. ที่สุดโต่งอันบรรพชิตไม่ควรเสพคืออะไรบ้าง ? ที่สุดโต่งนั้นมีโทษอย่างไร ?

ตอบ คือ ๑. กามสุขัลลิกานุโยค
๒. อัตตกิลมณานุโยค ฯ

มีโทษดังนี้

กามสุขัลลิกานุโยค คือ การประกอบตนให้พัวพันด้วยสุขในกาม เป็นธรรมอันเลว เป็นเหตุตั้งบ้านเรือน เป็นของคนมีกิเลสหนา ไม่ใช่ของคนอริยะ คือผู้บริสุทธิ์ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

อัตตกิลมณานุโยค คือ การประกอบความเหน็ดเหนื่อยแก่ตนเปล่า ให้เกิดทุกข์ แก่ผู้ประกอบ ไม่ทำผู้ประกอบ ให้เป็นอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ฯ

๓. ภัทพบุคคล คือบุคคลเช่นใด ? ประเภทที่ ๑ ท่านเปรียบด้วยอะไร ?

ตอบ ภัทพบุคคล คือบุคคลผู้สามารถจะตรัสรู้ธรรมได้ ฯ

อุคฆติตัญญู เปรียบด้วยดอกบัวพัวพันน้ำ เมื่อต้องแสงพระอาทิตย์ ก็จักบานในวันนั้น ฯ

๔. พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ที่ไหน ?

มีใจความย่อว่าอย่างไร ?

ตอบ ที่เวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ ฯ

ใจความย่อว่า ไม่ทำบาปทั้งปวง ทำกุศลให้ถึงพร้อม ทำใจให้บริสุทธิ์ ฯ

๕. หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระมหากัสสปะได้ทำกิจใดที่สำคัญแก่พระศาสนา ? จงอธิบาย

ตอบ ท่านได้ทำกิจที่สำคัญ คือเป็นผู้ชักชวนภิกษุสงฆ์ ทำสังคายนาร้อยกรองพระธรรมวินัย และเป็นประธานในการทำสังคายนานั้น อันเป็นเหตุให้พระศาสนาตั้งมั่นถาวรสืบมาจนถึงปัจจุบัน ฯ

๖. ปัญหาว่า “โลกคือหมุ่สัตว์ อันอะไรปิดบังไว้ จึงหลงดูอยู่ในที่มืด” ดังนี้ ใครเป็นผู้ถาม ? ได้รับคำพยากรณ์ว่าอย่างไร ?

ตอบ อชิตมาณพเป็นผู้ถาม ฯ

ได้รับการพยากรณ์ว่า โลกคือหมุ่สัตว์ อันอวิชชาคือความไม่รู้แจ้ง ปิดบังไว้ จึงหลงอยู่ ในที่มืด ฯ

๗. พระภิกษุทิวเถระ มักเปล่งอุทานเนื่องๆ ว่า สุขหนอๆ ดังนี้ เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะเมื่อก่อนท่านเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ต้องจัดการรักษาป้องกัน ทั้งในวังนอกวัง ทั้งในเมืองนอกเมือง จนตลอดทั่วอาณาเขต แม้มีคนคอยรักษาอย่างนี้แล้ว ยังต้องหวาดระแวงสะดุ้งกลัวอยู่ เป็นนิตย์ ครั้นทรงออกบวชได้บรรลุอรหัตผลแล้ว แม้อยู่ในที่ไหนๆ ก็ไม่หวาดระแวง ไม่สะดุ้งกลัว ไม่ต้องขวนขวาย มีใจปลอดโปร่ง เป็นอิสระแก่ตน จึงเปล่งอุทานเช่นนั้น ฯ

๘. ในครั้งปฐมสังคายนา พระสาวกองค์ใดรับหน้าที่วิไลษนาพระวินัย ?
ท่านอุปสมบทพร้อมไปกับใครบ้าง ?

ตอบ พระอุบาลีเถระ ฯ

อุปสมบทพร้อมไปกับเจ้าศากยะ ๕ พระองค์ คือ ภัททियะ อนุรุทธะ
อานันท ภัคคุ กิมพิละ กับเจ้าโกถียะ ๑ องค์ คือเทวทัต ฯ

๙. ภิกษุณีผู้มีชื่อต่อไปนี้ได้รับเอตทัคคะในทางไหน ?

ก. พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี

ข. พระเขมาเถรี

ค. พระอุบลวัณณาเถรี

ง. พระปฎาจาราเถรี

จ. พระธัมมทินนาเถรี

ตอบ ก. ได้รับเอตทัคคะในทางรัตตัญญู

ข. ได้รับเอตทัคคะในทางมีปัญญา

ค. ได้รับเอตทัคคะในทางมีฤทธิ์

ง. ได้รับเอตทัคคะในทางทรงวินัย

จ. ได้รับเอตทัคคะในทางธรรมกถึก ฯ

๑๐. สุภัททวุฑฒบรพชิต กล่าวจาบจ้วงพระธรรมวินัยว่าอย่างไร ?
และทำให้เกิดเหตุการณ์อะไรในกาลต่อมา ?

ตอบ ว่า “เราทั้งหลายพ้นดีแล้วจากพระสมณะนั้น บัดนี้ เราพอใจ

จะทำอะไรก็ทำ หรือ มีพอใจทำอะไรก็ไม่ต้องทำ” ฯ

เป็นเหตุให้เกิดสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๑ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักระรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอังคาร ที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. ญัตติและอนุสาวนา หมายถึงอะไร ? ญัตติมีใช้ในสังฆกรรม
อะไรบ้าง ?

ตอบ ญัตติ หมายถึง คำเผด็จสงฆ์

อนุสาวนา หมายถึง การสวดประกาศคำปรึกษาและข้อตกลงของสงฆ์ ฯ
มีใช้ใน ๓ สังฆกรรม คือ

๑. ญัตติกรรม
๒. ญัตติทุติยกรรม
๓. ญัตติจตุตถกรรม ฯ

๒. สีม่าสังกระ คืออะไร ? สงฆ์จะทำสังฆกรรมในสีมาเช่นนั้นได้
หรือไม่อย่างไร ?

ตอบ คือ สีมาที่สมมติคาบเกี่ยวกันระหว่างสีมาที่สมมติไว้เดิม
และสีมาที่สมมติขึ้นใหม่ ฯ

สงฆ์ทำสังฆกรรมในสีมาที่สมมติไว้เดิมได้ แต่ทำในสีมา
ที่สมมติขึ้นใหม่ไม่ได้ ฯ

๓. ภิกษุผู้ควรได้รับสมมติให้เป็นภัตตทุทเทสกะ ต้องประกอบด้วย
คุณสมบัติเช่นไร ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้ คือ

๑. เว้นอคติ ๔ คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ
๒. รู้จักภัตรที่ควรแจกหรือมิควรแจก
๓. รู้จักลำดับที่พึงแจก ฯ

๔. การกรรณกฐิน คืออะไร ? อธิบายพอเข้าใจ

ตอบ คือ เมื่อมีผ้าเกิดขึ้นแก่สงฆ์ในเดือนท้ายฤดูฝนพอจะทำเป็นไตรจีวร
ผืนใดผืนหนึ่งได้ สงฆ์พร้อมใจกันยกให้แก่ภิกษุรูปหนึ่ง
ภิกษุผู้ได้รับผ้านั้นนำไปทำเป็นไตรจีวร ผืนใดผืนหนึ่งให้แล้วเสร็จ
ในวันนั้น แล้วมาบอกแก่ภิกษุผู้ยกผ้านั้นให้เพื่ออนุโมทนา
ภิกษุเหล่านั้น อนุโมทนา ทั้งหมดนี้ คือการกรรณกฐิน ฯ

๕. ผู้จะเข้ามาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา
ต้องประกอบด้วย คุณสมบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ ประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ

๑. เป็นชาย
๒. มีอายุครบ ๒๐ ปี
๓. ไม่เป็นมนุษย์วิบัติ เช่น ถูกตอน หรือเป็นกะเทย เป็นต้น
๔. ไม่เคยทำอนันตริยกรรม
๕. ไม่เคยต้องปาราชิก หรือไม่เคยเข้ารีตเดิยรเถีย้ทั้งที่เป็นภิกษุ ฯ

๖. ลักษณะการปกปิดอาบัตินั้น พระอรรถกถาจารย์แสดงไว้กี่ประการ ?
อะไรบ้าง ?

ตอบ แสดงไว้ ๑๐ ประการ ฯ

จัดเป็น ๕ คู่ คือ

๑. เป็นอาบัติ และรู้ว่าเป็นอาบัติ
๒. เป็นปกตัตตะ และรู้ว่าเป็นปกตัตตะ
๓. ไม่มีอันตราย และรู้ว่าไม่มีอันตราย
๔. อาจอยู่ และรู้ว่าอาจอยู่
๕. ใครจะปิด และปิดไว้ ฯ

๗. กิจจาธิกรณ์และนิคคหะ คืออะไร ?

ตอบ กิจจาธิกรณ์ คือ กิจอันจะพึงทำด้วยประชุมสงฆ์ ต่างโดย
เป็นอปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติหุติกรรม ญัตติจตุตถกรรม
นิคคหะ คือ การช่ม เป็นกิจอย่างหนึ่งแห่งผู้ปกครองหมู่ ฯ

๘. นาสนา คืออะไร ? บุคคลเช่นไรที่ทรงอนุญาตให้นาสนา ?

ตอบ คือ การยังบุคคลผู้ไม่สมควรถือเพศภิกษุและสามเณรให้สละเพศเสีย ฯ

บุคคลที่ทรงพระอนุญาตให้นาสนามี ๓ ประเภท คือ

๑. ภิกษุต้องอันติมวัตถุแล้วยังปฎิญาณตนเป็นภิกษุ
๒. บุคคลผู้อุปสมบทไม่ขึ้น ได้รับอุปสมบทแต่สงฆ์
๓. สามเณรผู้ประกอบด้วยองค์ ๑๐ ข้อใดข้อหนึ่ง เช่น เป็นผู้มักผลาญ
ชีวิตสัตว์ เป็นต้น ฯ

พระราชบัญญัติ

๙. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คืออะไร ?

ตอบ คือ กฎหมายฉบับหนึ่งที่ด้วยคณะสงฆ์ ฯ

๑๐. เจ้าอาวาส ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ ใครเป็นผู้แต่งตั้ง ?

ตอบ สมเด็จพระสังฆราช ทรงมีพระบัญชาแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอาราม

หลวง ตามมติมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะจังหวัด แต่งตั้งเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพุธ ที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

มูหฺโห อตถํ น ชานาติ มูหฺโห ธมฺมํ น ปสฺสตี
อนฺธตมํ ตทา โหตี ยํ โมโห สหเต นรํ.

ผู้หลงยอมไม่รู้ธรรม ผู้หลงยอมไม่รู้ธรรม ความหลงครอบงำ
คนใดเมื่อใด ความมืดมิดย่อมมีเมื่อนั้น.

(พุทธ)

ช. อิติ. ๒๕/๒๙๖. ช. มหา. ๒๙/๑๘.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่าง
สุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียง
เชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๑. บุคคลเช่นไรชื่อว่าติดอยู่ในโลก ? ผู้ติดอยู่ในโลกจะได้รับผลอย่างไร ?

ตอบ บุคคลผู้ไร้พิจารณา ไม่หยั่งเห็นโดยถ่องแท้ เพลิดเพลินในสิ่งอันให้โทษ ระวัง จนเกินพอดีในสิ่งอันอาจให้โทษ ติดในสิ่งอันเป็นอุปการะชื่อว่าติดอยู่ในโลก ฯ

ย่อมได้เสวยสุขบ้าง ทุกข์บ้าง อันสิ่งนั้น ๆ พึงอำนวย แม้สุขก็เป็นเพียงสามิส คือ มีเหยื่อเจือด้วยของล่อใจ เป็นเหตุแห่งความติดุดจเหยื่อคือมั่งสะอันเบ็ด เกี้ยวไว้ ฯ

๒. นิพพิทาคืออะไร ? ปฏิปทาเครื่องดำเนินให้ถึงนิพพิทานั้นอย่างไร ?

ตอบ นิพพิทา คือความหน่ายในทุกข์ ฯ

อย่างนี้คือ พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา ย่อมเกิดนิพพิทาเบื่อหน่ายในทุกข์ขั้นธัมมไม่เพลิดเพลิน ไม่ยึดมั่น ไม่หมกมุ่นอยู่ในสังขารอันยั่ววนแสนหา ฯ

๓. ทุกข์ประจำสังขารกับทุกข์จร ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ทุกข์ประจำสังขาร เป็นทุกข์ที่ต้องมีแก่คนทุกคน ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงพ้น ได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความตาย ส่วนทุกข์จร เป็นทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวได้แก่ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุกายาส ประจวบด้วยคนหรือสิ่งอันไม่เป็นที่รัก พลัดพรากจากคนหรือสิ่งอันเป็นที่รัก ประารถนาสิ่งใดไม่ได้สมหวัง ฯ

๔. คำว่า วัฏฏุปัจเจโท ธรรมอันเข้าไปตัดซึ่งวัฏฏะ วัฏฏะนั้นหมายถึงอะไร ? และตัดขาดได้อย่างไร ?

ตอบ หมายถึง ความเวียนเกิดด้วยอำนาจ กิเลส กรรม วิบาก ฯ ตัดขาดได้โดยการละกิเลสอันเป็นเบื้องต้นเสีย ฯ

๕. วิมุตติ ๕ อย่างไหนเป็นโลกิยะ อย่างไหนเป็นโลกุตตระ ?

ตอบ ตทั้งควิมุตติ วิกัมภณวิมุตติ เป็นโลกิยะ สมุจเฉทวิมุตติ ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ นิสสรณวิมุตติ เป็นโลกุตตระ ฯ

๖. ธรรมอะไรพระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นยอดแห่งสังฆตธรรม ? เพราะเหตุไร ?

ตอบ อัญ्ञังคิกมรรคเป็นยอดแห่งสังฆตธรรม ฯ เพราะองค์ ๘ แต่ละองค์ ๆ ของอัญ्ञังคิกมรรค ล้วนแต่เป็นธรรมที่ดี ยิ่งรวมกันเข้า ทั้ง ๘ องค์ ย่อมเป็นธรรมดียิ่งนัก และเป็นทางเดียว นำไปถึงความดับทุกข์หรือถึง ความหมดจดแห่งทัสสนะ ฯ

๗. พระพุทธพจน์ว่า ผู้เพ่งความสงบพึงละอามิสในโลกเสีย
คำว่าอามิสในโลก หมายถึงอะไร ? และละอามิสเหล่านั้นนี้ได้
ด้วยวิธีใด ?

ตอบ หมายถึงกามคุณ ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ
อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ฯ
ละได้ด้วยในการทำใจมิให้ติดในสิ่งเหล่านั้น ฯ

๘. เจริญมรณัสสติอย่างไรจึงจะบรรเทาความเมาในชีวิต
ไม่ติดในโลกธรรม ?

ตอบ เจริญพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ
๑. สติ ระลึกถึงความตาย
๒. ญาณ รู้ว่าความตายจักมีแก่ตน
๓. เกิดสังเวชสลดใจ ฯ

๙. จงแสดงวิธีเจริญมูทิตา พร้อมทั้งอานิสงส์แห่งการเจริญ
พอเป็นตัวอย่าง ?

ตอบ วิธีเจริญมูทิตานั้นดังนี้ เมื่อได้เห็นหรือได้ยินมนุษย์หรือสัตว์ เป็นอยู่
สุขสบาย เจริญรุ่งเรืองด้วยสุขสมบัติ พึงทำจิตใจให้ชื่นชมยินดี
แล้วแผ่มูทิตาจิตไปว่า สัตว์ผู้นี้หนอบริบูรณ์ยิ่งนัก มีสุขสมบัติมาก
จงเจริญย่งยืนด้วยสุขสมบัตียิ่ง ๆ เกิด เมื่อเจริญอยู่เนื่อง ๆ ย่อมได้
รับผลดีคือ จะละความริษยาในสมบัติของผู้อื่นได้ ฯ

๑๐. อารมณ์ของสติปัญญา มีอะไรบ้าง ? ผู้เจริญสติปัญญาพึงมีคุณสมบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ มี กาย เวทนา จิต ธรรม ฯ

- พึงมี
๑. อาตาปี มีความเพียรเผากิเลส
 ๒. สัมปชาโน มีสัมปชัญญะ
 ๓. สติมา มีสติ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธธานุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันศุกร์ ที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๑. พระพุทธองค์ทรงยืนยันพระองค์เองว่า เป็นสัมมาสัมพุทธะ เพราะทรงอาศัยเหตุอะไร ?

ตอบ เพราะทรงอาศัยเหตุที่ตรัสรู้ร้อยสี่จ ๔ อันมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่าง แจ่มแจ้ง ครบถ้วนทุกประการ จึงทรงปฏิญาณพระองค์ว่า เป็นสัมมาสัมพุทธะ ฯ

๒. ข้ออุปมาว่า “ไม้แห้งที่วางไว้บนบก ไกลน้ำ สามารถสีให้เกิดไฟได้” เกิดขึ้นแก่ใคร ? โดยนำไปเปรียบกับอะไร ?

ตอบ แก่พระมหาบุรุษ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ โดยทรงนำไปเปรียบกับสมณพราหมณ์ทั้งหลายว่า สมณพราหมณ์ บางพวกมีกายหลีกออกจากกาม ใจก็ละความรักใคร่ในกาม สงบดีแล้ว หากพากเพียร พยายามอย่างถูกต้องย่อมสามารถ ตรัสรู้ธรรมได้ ฯ

๓. พระพุทธองค์ทรงอธิษฐานจาตุรงคมหาปธาน มีใจความว่าอย่างไร ? และได้รับผลอย่างไร ?

ตอบ มีใจความว่า หากยังไม่บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้วจักไม่ลุกขึ้นแม้เนื้อและเลือดจะแห้งเหือดไป เหลือแต่หนัง เอ็น และกระดูกก็ตามที ๆ
ได้รับผลคือ บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณสมดังพระหฤทัย ๆ

๔. อนัตตลักขณสูตร และ อาทิตตปริยายสูตร มีใจความโดยย่อว่าอย่างไร ?

ตอบ อนัตตลักขณสูตรมีใจความโดยย่อว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งรวมเรียกว่าขันธ ๕ นี้ เป็นอนัตตา ไม่ใช่ตน ๆ
อาทิตตปริยายสูตรมีใจความโดยย่อว่า อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ สัมผัส และเวทนาที่เกิดแต่สัมผัส เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือ ราคะ โทสะ โมหะ และร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศก ร่ำไรรำพัน เจ็บกาย เสียใจ คับใจ ๆ

๕. พระพุทธองค์ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาที่ไหนเป็นแห่งแรก ? ทรงเห็นประโยชน์อะไรจึงทรงประดิษฐาน ณ ที่นั้น ?

ตอบ ที่กรุงราชคฤห์ ๆ
เพราะทรงเห็นว่าเมืองนี้เป็นเมืองที่บริบูรณ์มั่งคั่ง และมีศาสดาเจ้าลัทธิมาก ถ้าได้โปรดคนเหล่านี้ให้เกิดความเลื่อมใสได้แล้ว การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะศาสดาเจ้าลัทธิต่าง ๆ นั้น ล้วนมีคนนับถือมาก ด้วยเหตุนี้จึงทรงเลือกเมืองนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรก ๆ

๖. พระมหากัสสปเถระประพตฺติตฺตงควัตรเพราะเห็นอำนาจประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ เพราะเห็นอำนาจประโยชน์ ๒ อย่างคือ

๑. การอยู่เป็นสุขในบัดนี้ของตน
๒. เพื่ออนุเคราะห์ประชุมชนในภายหลัง จะได้ถือเป็นแบบอย่างแห่งการปฏิบัติตามปฏิบัติทาของท่าน ฯ

๗. พระพุทธพจน์ว่า “ภทฺเทกรตฺโต” ผู้มีราตรีเดียวอันเจริญ หมายถึง การปฏิบัติอย่างไร ? พระสาวกรูปใดสามารถอธิบายพระพุทธพจน์นี้ได้ถูกต้องตามพุทธประสงค์ ?

ตอบ หมายถึง เป็นผู้มีความเพียร ไม่เกียจคร้านทั้งกลางวันและกลางคืน อยู่ด้วยความไม่ประมาท ฯ
พระมหากัจจายนะ ฯ

๘. “ท่านประพตฺติพรมจรรยเพื่ออะไร” ใครเป็นผู้ถาม ใครเป็นผู้ตอบ ? และตอบว่าอย่างไร ?

ตอบ พระสารีบุตรเป็นผู้ถาม พระปุลณณมันตานีบุตรเป็นผู้ตอบ ฯ
ตอบว่า เราประพตฺติพรมจรรยเพื่อความดับไม่มีเชื้อ ฯ

๙. พระสาวกสาวิกาต่อไปนี้ ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในทางใด ?

๑. พระมหาโมคคัลลานะ ๒. พระมหากัสสปะ
 ๓. พระอุบาลี ๔. พระนางมหาปชาบดีโคตมี
 ๕. พระนางเขมา

ตอบ ๑. พระมหาโมคคัลลานะ เป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์
 ๒. พระมหากัสสปะ เป็นผู้เลิศในทางถืออุตงค์
 ๓. พระอุบาลี เป็นผู้เลิศในทางทรงพระวินัย
 ๔. พระนางมหาปชาบดีโคตมี เป็นผู้เลิศในทางผู้รัตตัญญู
 ๕. พระนางเขมา เป็นผู้เลิศในทางปัญญา ฯ

๑๐. ญaparหบุคคล ได้แก่บุคคลเช่นไร ? มีใครบ้าง ?

ตอบ ได้แก่ บุคคลผู้ควรแก่การบรรจุอัฐิธาตุไว้ในสถูปเพื่อสักการบูชา ฯ
 มี ๑. พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ๒. พระปัจเจกพุทธเจ้า
 ๓. พระอรหันตสาวก
 ๔. พระเจ้าจักรพรรดิราชา ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันเสาร์ ที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๑. สังฆกรรมมีอะไรบ้าง ? สังฆกรรมอะไรที่สงฆ์จตุรกรคทำไม่ได้ ?

ตอบ มี ๑. อปโลกนกรรม ๒. ญัตติกรรม
๓. ญัตติหุติยกรรม ๔. ญัตติจตุตถกรรม ฯ

ปวารณา ให้ผ้ากฐิน อุปสมบท และอัพภาน สงฆ์จตุรกรคทำไม่ได้ ฯ

๒. สังฆกรรมยอมวิบัติเพราะเหตุอะไรบ้าง ? ภิกษุ ๓ รูป ประชุมกัน
ในสีมาสดปาฏิโมกข์ชื่อว่าวิบัติเพราะเหตุไหน ?

ตอบ สังฆกรรมยอมวิบัติ (คือใช้ไม่ได้ แม้ทำแล้วก็ไม่เป็นอันทำ) เพราะ
เหตุ ๔ อย่าง คือ เพราะวัตถุบ้าง เพราะสีมาบ้าง เพราะปริสะเกบ้าง
เพราะกรรมวาจาบ้าง ฯ

ชื่อว่าวิบัติเพราะปริสะเก ฯ

๓. สีมาคืออะไร ? มีความสำคัญอย่างไร ?

ตอบ คือ เขตประชุมของสงฆ์ผู้ทำสังฆกรรม ฯ

มีความสำคัญ เพื่อจะกำหนดรู้เขตประชุมแห่งสงฆ์ที่ประชุมกัน

ทำสังฆกรรมมีการให้อุปสมบทแก่กุลบุตร เป็นต้น ที่พระศาสดาทรง
อนุญาตให้สงฆ์พร้อมเพรียง กันทำ ฯ

๔. เจ้าอธิการตามพระวินัยหมายถึงใคร ? สงฆ์พึงสวดสมมติ
เจ้าอธิการด้วยกรรมวาจาประเภทใด ?

ตอบ หมายถึง ภิกษุผู้ได้รับสมมติจากสงฆ์ให้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์นั้น ๆ ๗
พึงสวดสมมติด้วยญัตติทุติยกรรม ๗

๕. การอุปโลกน์ และ การสวดกรรมวาจาให้ผ้ากฐิน จัดเป็นสังฆกรรม
ประเภทใด ? อย่างไหนต้องทำในสีมา อย่างไหนทำนอกสีมาก็ได้ ?

ตอบ การอุปโลกน์เพื่อให้ผ้ากฐิน จัดเป็นอุปโลกนกรรม
การสวดเพื่อให้ผ้ากฐิน จัดเป็นญัตติทุติยกรรม ๗
การอุปโลกน์เพื่อให้ผ้ากฐิน ทำในสีมาหรือนอกสีมาก็ได้
การสวดกรรมวาจาให้ผ้ากฐินต้องทำในสีมาเท่านั้น ๗

๖. ในอุปสมบทกรรม อภัพบุคคล หมายถึงใคร ? จำแนกโดยประเภท
มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ หมายถึงบุคคลที่ทรงห้ามไม่ให้อุปสมบท ๗
มี ๓ ประเภท ๗ คือ
๑. เพศบกพร่อง
๒. คนทำผิดต่อพระศาสนา
๓. ประพฤติผิดต่อกำเนิดของตนเอง ๗

๗. ภิกษุผู้ก่อวิวาหาธิกรณ์ อย่างไรชื่อว่าปรารธนาดี
อย่างไรชื่อว่าปรารธนาเลว ?

ตอบ ผู้ก่อวิวาหาธิกรณ์เพราะเห็นแก่พระธรรมวินัย ปราศจากโลภะ โทสะ
โมหะ ชื่อว่าทำด้วยปรารธนาดี
ผู้ก่อวิวาหาธิกรณ์ด้วยทิฏฐิมานะ แม้รู้ว่าผิดก็ขึ้นทำ ประกอบด้วย
โลภะ โทสะ โมหะ ชื่อว่าทำด้วยปรารธนาเลว ๗

๘. ฐานวิธี แปลว่าอะไร ? ประกอบด้วยอะไรบ้าง ?

ตอบ แปลว่าระเบียบเป็นเครื่องออกจากอาบัติ ฯ

ประกอบด้วยปริวาส มานัต ปฏิกัสนา และอัพภาน ฯ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๙. เจ้าอาวาส หมายถึงใคร ? ภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดที่ไม่ใช่พระอารามหลวง ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอะไรบ้าง ?

ตอบ หมายถึง พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายอาวาสมาคมให้เป็นพระสังฆาธิการปกครองวัดใดวัดหนึ่ง ฯ คือ

๑. มีพรรษาพ้น ๕

๒. เป็นผู้ทรงเกียรติคุณ เป็นที่เคารพนับถือของคฤหัสถ์และบรรพชิตในถิ่นนั้น ฯ

๑๐. ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่สถานที่เช่นไร ?

ตอบ ที่วัด ได้แก่ที่ตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

ที่ธรณีสงฆ์ ได้แก่ที่ตั้งเป็นสมบัติของวัดนอกจากที่ตั้งวัด

ที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ที่ตั้งเป็นทรัพย์สินของพระศาสนา

ซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

ปรสส วา อตตโน วาปี เหตุ
น ภาสติ อลิกั ฎริปณโณ
โส ปุชิตโต โหติ สกาย มชฌเม
ปจฉาปี โส สุกตคามิ โหติ.

ผู้มีภูมิปัญญา ย่อมไม่พูดพล่อยๆ เพราะเหตุแห่งคนอื่นหรือตนเอง
ผู้นั้นย่อมมีผู้บูชาในท่ามกลางชุมชน แม้ภายหลังเขาย่อมไปสู่สุคติ.

(มโหสถโพนิสตต)

ช. ขา. วิสติ. ๒๗/๔๒๗.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วยห้ามอ่าง
สุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียง
เชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาการม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. อนิจจตา ความไม่เที่ยงแห่งสังขาร กำหนดรู้ในทางง่ายได้ด้วย
อาการอย่างไร ?

ตอบ ด้วยความเกิดขึ้นในเบื้องต้น และความสิ้นในเบื้องปลาย ฯ

๒. คำว่า มาร และ บ่วงแห่งมาร หมายถึงอะไร ?

ตอบ คำว่า มาร หมายถึงกิเลสสาม คือเจตสิกอันเศร้าหมอง ได้แก่ ตัณหา
ราคะ และอรติ เป็นต้น

คำว่า บ่วงแห่งมาร หมายถึงวัตถุสาม ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส
และโผฏฐัพพะ ฯ

๓. ไหวพจน์แห่งวิราคะ ได้แก่อะไรบ้าง ? เลือกตอบมา ๕ อย่าง

ตอบ ได้แก่

มทนิมมทโน แปลว่า ธรรมยังความเมาให้สร่าง
 ปิปาสวินโย แปลว่า ความนำเสียซึ่งความกระหาย
 อาลัยสมุคฆาโต แปลว่า ความถอนขึ้นด้วยดีซึ่งอาลัย
 วฏฏุปจเฉโท แปลว่า ความเข้าไปตัดเสียซึ่งวิฏฏะ
 ตณฺหกุขโย แปลว่า ความสิ้นแห่งตัณหา
 วิราโค แปลว่า ความสิ้นกำหนด
 นิโรโธ แปลว่า ความดับ
 นิพพานํ แปลว่า ธรรมชาติหาเครื่องเสียบแต่งมิได้ ฯ

๔. สันติ ความสงบ หมายถึงสงบอะไร ? ผู้มุ่งสันติสุขอย่างไรแท้จริง
 ท่านสอนให้ละอะไร ?

ตอบ หมายถึง สงบกาย วาจา ใจ ฯ

ท่านสอนให้ละโลกามิส คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ
 อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าชอบใจ ฯ

๕. สอุปาทิเสสนิพพาน กับ อนุปาติเสสนิพพาน ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ต่างกัน คือ สอุปาทิเสสนิพพาน เป็นความดับกิเลสที่ยังมีเบญจขันธ์
 เหลือ

ส่วนอนุปาติเสสนิพพาน เป็นความดับกิเลสที่ไม่มีเบญจขันธ์เหลือ ฯ

๖. อบาย คืออะไร ? ในอรรถกถาแจกไว้เป็น ๔ อย่าง อะไรบ้าง ?

ตอบ คือโลกที่ปราศจากความเจริญ ฯ

มีนिरยะ ตีรัจฉานโยนิ ปิตติวิสยะ อสุรกาย ฯ

๗. สติปัฏฐาน ๔ คืออะไรบ้าง ? การกำหนดลมหายใจเข้าออก
ชื่อว่าเจริญสติปัฏฐาน ข้อไหน ?

ตอบ คือกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน
จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฯ
ชื่อว่าเจริญกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฯ

๘. ในพระพุทธคุณ ๙ ประการนั้น ส่วนไหนเป็นเหตุ ส่วนไหนเป็นผล ?
เพราะเหตุไร ?

ตอบ พระพุทธคุณ ส่วนอหัตตสมบัติ เป็นเหตุ ส่วนปรหิตปฏิบัติ เป็นผล ฯ
เพราะทรงบริบูรณ์ด้วยพระพุทธคุณส่วนอหัตตสมบัติก่อนแล้วจึงทรง
บำเพ็ญพุทธกิจ ให้สำเร็จประโยชน์แก่เวไนยสัตว์ ฯ

๙. วิปัสสนาคืออะไร ? วัตถุประสงค์วิปัสสนา มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ กิริยาที่ถือเอาโดยอาการวิปริตผิดจากความจริง ฯ
มี ๔ อย่าง คือ

๑. วิปัสสนาในของที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง
๒. วิปัสสนาในของที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข
๓. วิปัสสนาในของที่ไม่ใช่ตนว่าเป็นตน
๔. วิปัสสนาในของที่ไม่งามว่างาม ฯ

๑๐. ผู้เจริญมหาสติปัฏฐาน ต้องประกอบด้วยธรรมใดบ้าง จึงจะกำจัด
อภิชณาและโทมนัสออกได้ ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยธรรม ๓ คือ

๑. อาตาปี มีความเพียรเผากิเลสให้เร่าร้อน
๒. สัมปชานัน รู้ทั่วพร้อม
๓. สติมา มีสติ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธานุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพุธที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. พุทธานุพุทธประวัติ ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาทางใดบ้าง ? จงอธิบายพอได้ใจความ
- ตอบ ๑. ทางประวัติศาสตร์ เช่นความเป็นไปของบ้านเมืองในครั้งพุทธกาล และลัทธิธรรมนิยมของประชาชนในสมัยนั้น
๒. ทางจรรยาของพระพุทธเจ้า และจรรยาของเหล่าพระอริยสาวก
๓. ทางธรรมวินัยที่ปรากฏในตำนานและความเป็นมาแห่งศาสนธรรม พร้อมทั้งตัวอย่างการบำรุงพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรือง ฯ
๒. อาสยะ และ ปโยคะ ในสัตตอุปการสัมปทา หมายถึงอะไร ?
- ตอบ อาสยะ หมายถึง ความมีพระหฤทัยเยือกเย็นด้วยความกรุณาปรารถนาคุณประโยชน์อยู่เป็นนิตย์ แม้ในบุคคลที่ทำผิดต่อพระองค์ มีพระเทวทัตเป็นต้น ก็ยังทรงกรุณา
ปโยคะ หมายถึง ความมีพระหฤทัยมิได้มุ่งหวังต่ออามิส เทศนา สันสอนสัตว์ ด้วยข้อปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ฯ

๓. หลังจากตรัสรู้แล้ว ขณะพิจารณาปัจจุสมุปบาท พระพุทธเจ้า ทรงเปล่งอุทาน ในยามสุดท้ายว่าอย่างไร ?

ตอบ ทรงเปล่งอุทานว่า เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ ผู้มีเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นพราหมณ์นั้น ย่อมกำจัดมารและเสนามาร เสียได้ ดุจพระอาทิตย์อุทัย กำจัดมืดให้สว่างฉะนั้น ๆ

๔. โอวาทปาฏิโมกข์ทรงแสดงที่ไหน ? มีใจความย่อว่าอย่างไร ?

ตอบ ที่วัดเวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ ๆ
ใจความย่อว่า ไม่ทำบาปทั้งปวง ทำกุศลให้ถึงพร้อม ทำใจให้บริสุทธิ์ ๆ

๕. พระอัสสชิแสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชกมีความว่าอย่างไร ? และมีผลอย่างไร ?

ตอบ มีความว่า ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุของธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระศาสดาทรงสอนอย่างนี้ ๆ
มีผล คือ อุปติสสปริพาชกได้ดวงตาเห็นธรรมว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้น เป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา ๆ

๖. ธรรมเทศ ๔ ข้อ ที่พระรัฐบาลแสดงแก่พระเจ้าโกรัพะยะ มีใจความว่าอย่างไรบ้าง ?

ตอบ ว่า ๑. โลกคือหมู่สัตว์ อันชราเป็นผู้นำ นำเข้าไปใกล้ ไม่ยั้งยืน
๒. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่จำเพาะตน
๓. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของตน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป
๔. โลกคือหมู่สัตว์ พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิม เป็นทาสแห่งตัณหา ๆ

๗. พระพุทธโอรชาท ๓ ข้อ ที่ทรงประทานแก่พระมหากัสสปะ ว่าอย่างไรบ้าง ?

ตอบ พระโอรชาท ๓ ข้อว่าดังนี้

๑. กัสสปะ ท่านพึงศึกษาว่าเราจักเข้าไปตั้งความละอายและความ ยำเกรงไว้ในภิกษุทั้งที่เป็นผู้เฒ่า ทั้งที่เป็นผู้ใหม่ ทั้งที่เป็นปาน กลางอย่างแรงกล้า
๒. เราจักพึงธรรมอันใดอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกุศล เราจักเงี้ยโสศ พึงธรรมนั้น พิจารณาเนื้อความ
๓. เราจักไม่ละสติเป็นไปในกาย คือพิจารณากายเป็นอารมณ์ ฯ

๘. พระอนนทพุทธรูปฐากได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ด้วยคุณสมบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ ด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ

๑. เป็นพหูสูต
๒. มีสติ
๓. มีคติ
๔. มีธิตี
๕. เป็นพุทธรูปฐาก ฯ

๙. ภิกษุณีผู้มีชื่อต่อไปนี้ได้รับเอตทัคคะในทางไหน ?

ก. พระนางมหาปชาบดีโคตมีเถรี

ข. พระนางเขมาเถรี

ค. พระนางอุบลวันณาเถรี

ง. พระนางปฐจาจาราเถรี

จ. พระนางธัมมทินนาเถรี ฯ

ตอบ ก. ได้รับเอตทัคคะในทางรัตตัญญู

ข. ได้รับเอตทัคคะในทางมีปัญญา

ค. ได้รับเอตทัคคะในทางมีฤทธิ์

ง. ได้รับเอตทัคคะในทางทรงวินัย

จ. ได้รับเอตทัคคะในทางธรรมกถึก ฯ

๑๐. การทำสังคายนาครั้งแรก ใครทำหน้าที่ปุจฉาและวิสัชนา ?
และทำที่ไหน ?

ตอบ พระมหากัสสปะทำหน้าที่ปุจฉา

พระอุบาลีทำหน้าที่วิสัชนาพระวินัย

พระอานนท์ทำหน้าที่วิสัชนาพระสูตรและพระอภิธรรม ฯ

ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักเรียนชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพฤหัสบดีที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. เหตุที่ทำให้เกิดสังฆกรรมมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?
- ตอบ มี ๒ อย่าง ๆ
คือ ๑. มีภิกษุบริษัทเพิ่มจำนวนมากขึ้น
๒. มีพระพุทธประสงค์เพื่อให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการบริหารหมู่คณะ ๆ
๒. สงฆ์ผู้จะให้การอุปสมบทแก่กุลบุตร ในพระวินัยมีกำหนดจำนวนภิกษุไว้อย่างไร ? ถ้าไม่ครบตามจำนวนนั้น จัดเป็นวิบัติอะไร ?
- ตอบ มีกำหนดอย่างนี้ คือ ในมัธยมชนบท ๑๐ รูปเป็นอย่างต่ำ
ในปัจจุบันชนบท ๕ รูปเป็นอย่างต่ำ ๆ
จัดเป็นปริสวิบัติ ๆ
๓. สีมามีกี่ประเภท ? วิสุงคามสีมา จัดเข้าในประเภทไหน ?
- ตอบ มี ๒ ประเภท คือ พัทธสีมา อพัทธสีมา ๆ
วิสุงคามสีมา เมื่อสงฆ์ยังไม่ผูก จัดเป็นอพัทธสีมา ครั้นสงฆ์ผูกแล้ว
จัดเป็นพัทธสีมา ๆ

๔. ภิกษุผู้ควรได้รับสมมติให้เป็นภัตตทุทเทสกะ ต้องประกอบด้วย
คุณสมบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้ คือ

๑. เว้นอคติ ๔ คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ
๒. รู้จักภัตตรที่ควรแจกหรือมิควรแจก
๓. รู้จักลำดับที่พึงแจก ฯ

๕. กรานกฐิน ได้แก่การทำอย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ เมื่อมีผ้าเกิดขึ้นแก่สงฆ์ในเดือนทำยฤดูฝน พอจะทำเป็นไตร
จีวรผืนใดผืนหนึ่งได้ สงฆ์พร้อมใจกันยกให้แก่ภิกษุรูปหนึ่ง ผู้เหมาะสม
ภิกษุผู้ได้รับผ้านั้น นำไปทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่ง ให้แล้วเสร็จ ในวันนั้น
แล้วมาบอกแก่ภิกษุผู้ยกผ้านั้นให้ เพื่ออนุโมทนา ภิกษุเหล่านั้น
อนุโมทนา ทั้งหมดนี้ คือ กรานกฐิน ฯ

๖. การบรรพชา และ การอุปสมบท สำเร็จด้วยวิธีอะไร ?

ตอบ การบรรพชาสำเร็จด้วยวิธีให้บรรพชาเปกษะรับไตรสรณคมน์
การอุปสมบทสำเร็จด้วยการสวดญัตติจตุตถกรรมวาจา อันประกอบ
ไปด้วย สมบัติทั้ง ๔ คือ วัตถุสมบัติ ปริสสมบัติ กรรมวาจาสมบัติ
สีมาสมบัติ แก่อุปสัมปทาเปกษะ ฯ

๗. สัมมุขาวินัยมีองค์เท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มีองค์ ๔ ฯ

- คือ
๑. ในที่พร้อมหน้าสงฆ์
 ๒. ในที่พร้อมหน้าธรรม
 ๓. ในที่พร้อมหน้าวินัย
 ๔. ในที่พร้อมหน้าบุคคล ฯ

๘. ภิกษุประพฤติผิดธรรมวินัยอย่างไร จึงทรงอนุญาตให้สงฆ์
ลงอุกเขปนียกรรมได้ ?

ตอบ ประพฤติผิดอย่างนี้ คือ ไม่เห็นอาบัติ ไม่ทำคีนอาบัติ หรือไม่
สละทิฏฐิบาป ฯ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๙. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คืออะไร ?

ตอบ คือ กฎหมายฉบับหนึ่งว่าด้วยคณะสงฆ์ มีศักดิ์รองลงมาจาก
รัฐธรรมนูญ ฯ

๑๐. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตรา ๓๗ ระบุหน้าที่เจ้าอาวาส
ไว้กี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ระบุไว้ ๔ อย่าง ฯ คือ

๑. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
๒. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนัก
อาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม
ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
๓. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต
และคฤหัสถ์
๔. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

กระทู้ธรรม นักรธรรมชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

วันอาทิตย์ ที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

วิวาท์ ภยโต ทิสฺวา

อวิวาทญฺจ เขมโต

สมคฺคา สขิลลา โหถ

เอธา พุทฺธานุสาสนี.

ท่านทั้งหลายจงเห็นความวิวาทโดยความเป็นภัย และความไม่วิวาท
โดยความปลอดภัยแล้ว เป็นผู้พร้อมเพรียง มีความประนีประนอมกันเถิด.
นี้เป็นพระพุทธานุศาสนี.

(พุทธ)

ช. จริยา. ๓๓/๕๙๕.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และ
บอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่างสุภาชิตซ้ำซ้อนกันแต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิต
ที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

วันจันทร์ ที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. อุทเทศว่า "สุท้ทงหลายจงมาตุโลกนึ้" โลกในท้ทนี้ หมายถึง อะไร? คนมีลักษณะอย่างไรชื่อว่า ติดอยู่ในโลก?

ตอบ หมายถึง โลก โดยตรงได้แก่แผ่นดินเป็นที่อาศัย โดยอ้อมได้แก่หมู่สัตว์ผู้อาศัย ๆ คนผู้ไร้วิจารณ์ญาณไม่หยั่งเห็นโดยถ่องแท้ เพลิดเพลินในสิ่งอันให้โทษ ระเริงจนเกินพอดี ในสิ่งอันอาจให้โทษ ติดในสิ่งอันเป็นอุปการะจนถอนตนไม่ออก คนมีลักษณะอย่างนี้ ย่อมได้รับสุขบ้างทุกข์บ้าง แม้สุขก็เป็นเพียงสามิสสุข สุขอันมีเหยื่อล่อใจ เป็นเหตุให้ติดดุจเหยื่อ อันเบ็ดเกี่ยวไว้ฉนั้น ๆ

๒. ทุกข์ และ ทุกข์ลักษณะ เป็นอย่างเดียวกันหรือต่างกัน ? จงอธิบาย

ตอบ ต่างกันคือ

ทุกข์ ได้แก่ปัญจขันธ์

ทุกข์ลักษณะ ได้แก่ปัญจขันธ์ที่ถูกเบียดเบียนถูกบีบคั้นจากเหตุปัจจัยอันเป็นข้าศึก เช่น ความเย็น ความร้อน เป็นต้น ๆ

๓. บุคคลจะพึงกำหนดรู้สังขารทั้งหลายโดยความเป็นอนัตตาด้วยอาการอย่างไรบ้าง? ตอบมา ๒ ข้อ

ตอบ ด้วยอาการอย่างนี้ คือ (เลือกมา ๒ ข้อ)

๑. ด้วยไม่อยู่ในอำนาจ หรือด้วยฝืนความปรารถนา
๒. ด้วยแย้งต่ออตตตา
๓. ด้วยความเป็นสภาพหาเจ้าของมิได้
๔. ด้วยความเป็นสภาพสูญ คือว่าง หรือหายไป

๕. ด้วยความเป็นสภาวะธรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ฯ

๔. คำว่า วัฏฏูปัจเฉโท ธรรมอันเข้าไปตัดซึ่งวัฏฏะ วัฏฏะ นั้นหมายถึงอะไร? และตัดขาดได้อย่างไร?

ตอบ หมายถึง ความเวียนเกิดด้วยอำนาจ กิเลส กรรม วิบาก ฯ

ตัดขาดได้โดยการละกิเลสอันเป็นเบื้องต้นเสีย ฯ

๕. โลกามิสคืออะไร ? ที่ได้ชื่ออย่างนั้นเพราะเหตุไร ?

ตอบ คือกามคุณ ๕ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าชอบใจ ฯ เพราะเป็นเครื่องล่อใจให้ติดอยู่ในโลกดุนหะอันเบ็ดเกี่ยวไว้ฉะนั้น ฯ

๖. คติ คืออะไร ? สัตว์โลกตายแล้วมีคติเป็นอย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือ ภูมิหรือภพเป็นที่ไปหลังจากตายแล้ว ฯ

มีคติเป็น ๒ คือ ๑. ทุคติ ภูมิเป็นที่ไปชั่วช้า ซึ่งเกิดจากการประพฤติดุจริตทางกายวาจาใจ

๒. สุขคติ ภูมิเป็นที่ไปข้างดี ซึ่งเกิดจากการประพฤติดุจริตทางกายวาจาใจ ฯ

๗. สมณะ กับ วิปัสสนา ให้ผลต่างกันอย่างไร?

ตอบ ให้ผลต่างกันดังนี้

สมณะ ให้ผลอย่างต่ำ ทำให้ระงับนิเวรณบางอย่างได้ อย่างสูง ทำให้เข้าถึงฌานต่าง ๆ ได้ ส่วนวิปัสสนา ให้ผลอย่างต่ำ ทำให้ได้ปัญญาเห็นสัจจธรรม อย่างสูงทำให้ได้บรรลอรุณผลพ้นจากสังสารทุกข์ ฯ

๘. คนสัทธาจริตมีนิสัยอย่างไร ? คนประเภทนี้ควรเจริญกัมมัญฐานบพใด ?

ตอบ มีนิสัยเชื่อง่ายๆ ในถ้อยคำวาจาที่กล่าวดีและชั่ว ที่เป็นบุญและเป็นบาป เป็นต้น ฯ

ควรเจริญอุสุสติกัมมัญฐาน ๖ ประการ คือ พุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ สังฆานุสสติ

สีลานุสสติ จาคานุสสติ และเทวตานุสสติ ฯ

๙. จงแสดงวิธีเจริญมูทิตา พร้อมทั้งอานิสงส์แห่งการเจริญ พอเป็นตัวอย่าง?

ตอบ วิธีเจริญมูทิตานั้นดังนี้ เมื่อได้เห็นหรือได้ยินมนุษย์หรือสัตว์ เป็นอยู่สุขสบาย

เจริญรุ่งเรืองด้วยสุขสมบัติ พึงทำจิตใจให้ชื่นชมยินดี แล้วแผ่มูทิตาจิตไปว่า สัตว์ผู้นี้หนอ

บริบูรณ์ยิ่งนัก มีสุขสมบัติมาก จงเจริญยิ่งขึ้นด้วยสุขสมบัติยิ่งๆ เกิด เมื่อเจริญอยู่เนืองๆ
ย่อมได้รับอานิสงส์คือ จะละความริษยาในสมบัติของผู้อื่นได้ ฯ

๑๐. ผู้เจริญมหาสติปัญญา ต้องประกอบด้วยธรรมใดบ้าง จึงจะกำจัดอกิฉณาและโทมนัสได้ ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยธรรม ๓ คือ

๑. อาตปปี มีความเพียรเผากิเลสให้เร่าร้อน

๒. สัมปะชาโน รู้ทั่วพร้อม

๓. สติมา มีสติ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธานุกรุทประวัตติ นักรรรมชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

วันอังคาร ที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ศากยวงศ์สืบเชื้อสายมาจากใคร? ที่ได้นามว่า ศากยะ เพราะเหตุไร?

ตอบ สืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าโอกกกราช ฯ

เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. เพราะได้ชื่อตามชนบทที่ตั้งเมือง

๒. เพราะมีความกล้าหาญ สามารถตั้งเมืองได้เอง ฯ

๒. ดวงตาเห็นธรรมปราศจากธุลี เกิดขึ้นแก่พระโกณฑัญญะความว่าอย่างไร? ในขณะนั้น ท่านเป็นพระอริยบุคคลชั้นไหน?

ตอบ ความว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับไปเป็นธรรมดา ฯ เป็นพระอริยบุคคลชั้นพระโสดาบัน ฯ

๓. พระพุทธองค์ทรงอธิษฐานจาตุรงคมหาปธาน มีใจความว่าอย่างไร? และได้รับผลอย่างไร?

ตอบ มีใจความว่า หากยังไม่บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้วจักไม่ลุกขึ้น แม้เนื้อและเลือดจะแห้งเหือดไป เหลือแต่หนัง เอ็น และกระดูก ก็ตามที ฯ

ได้รับผลคือ บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณสมดังพระหฤทัย ฯ

๔. พระพุทธองค์ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาที่ไหนเป็นแห่งแรก? ทรงเห็นประโยชน์อะไร จึงทรงประดิษฐาน ณ ที่นั้น ?

ตอบ ที่กรุงราชคฤห์ ฯ เพราะทรงเห็นว่าเมืองนี้เป็นเมืองที่บริบูรณ์มั่งคั่ง และมีศาสดาเจ้าลัทธิมาก ถ้าได้โปรดคนเหล่านี้ให้เกิดความเลื่อมใสได้แล้ว การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะศาสดาเจ้าลัทธิต่าง ๆ นั้น ล้วนมีคนนับถือมาก ด้วยเหตุนี้ จึงทรงเลือกเมืองนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรก ฯ

๕. พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญพระสาวกองค์ใดว่า " ไม่ทำศรัทธาและโศกทรัพย์ของตระกูลให้เสีย "? และทรงอุปมาเปรียบเทียบว่าอย่างไร?

ตอบ ทรงสรรเสริญพระโมคคัลลานะ ฯ ว่า “ ประหนึ่งแมลงผึ้งอันเที่ยวไปในสวนดอกไม้ ไม่ทำสีและกลิ่นของดอกไม้ให้ซ้ำ ถือเอาแต่รสบินไป ฉะนั้น ” ฯ

๖. พระมหากัสสปเถระประพฤติดุจดวงค์เพราะเห็นอำนาจประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ เพราะเห็นอำนาจประโยชน์ ๒ อย่างคือ

๑. การอยู่เป็นสุขในบัดนี้ของตน

๒. เพื่ออนุเคราะห์ประชุมชนในภายหลัง จะได้เป็นทิฏฐานุคติแห่งคนผู้มาเกิดในภายหลัง เมื่อทราบข่าว สาวกของ พระพุทธเจ้าได้ประพฤติดังนี้ เขาจะได้ประพฤติดำตาม ซึ่งเป็นทางอำนวยสุขแก่เขาเอง ฯ

๗. พระพุทธเจ้าตรัสสอนพระราชาว่า "สิ่งใดเป็นมาร ท่านจงละความกำหนัดพอใจในสิ่งนั้นเสีย" มารในที่นี้หมายถึงอะไร ?

ตอบ หมายถึง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ฯ

๘. พระสาวกสาวิกาท่อไปนี้ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในทางใด?

๑. พระสารีบุตรเถระ

๒. พระมหาโมคคัลลานะเถระ

๓. พระอุบาลีเถระ

๔. พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี

๕. พระอุบลวรรณาเถรี

ตอบ ๑. พระสารีบุตรเถระ เป็นผู้เลิศในทางมีปัญญา

๒. พระมหาโมคคัลลานะเถระ เป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์

๓. พระอุบาลีเถระ เป็นผู้เลิศในทางทรงพระวินัย

๔. พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี เป็นผู้เลิศในทางผู้รัตตัญญู

๕. พระอุบลวรรณาเถรี เป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์ ฯ

๙. การปลงอายุสังขาร หมายถึงอะไร? พระพุทธเจ้าทรงกระทำที่ไหน?

ตอบ การปลงอายุสังขาร หมายถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดวันปรินิพพาน นับแต่วันเพ็ญเดือน ๓ ไปอีก ๓ เดือน ฯ ที่ป่าवालเจตีย์ เมืองไพศาลี ฯ

๑๐. ฎุปรำรหบุคคล ด้แ่ก่บุคคลเช่นไร ? มีไครบ้ำง ?

ตอบ ด้แ่ก่ บุคคลผู้ควรแ่ก่การบรรรจุอัฐิธาตุไว้ในสฎุปเพื่อสั้การบุชำ ำ

- มี
๑. พระสั้มาสั้พุทธเจ้า
 ๒. พระป้จเจกพุทธเจ้า
 ๓. พระอรหันตสาวก
 ๔. พระเจ้าจักรพรรดิราชา ำ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักรรรมชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

วันพุธ ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ภิกษุผู้ปรารถนาความตั้งอยู่ยั่งยืนของพระธรรมวินัย ควรปฏิบัติตนอย่างไร?

ตอบ ควรตั้งอยู่ในศีลสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตา และลัทธิธรรม สรรวมในพระปาติโมกข์ ประกอบด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษแม้เพียงเล็กน้อย สำเนียงศึกษาในสิกขาบททั้งหลาย ฯ

๒. ญัตติและอนุสาวนา หมายถึงอะไร ? ญัตติมีใช้ในสังฆกรรมอะไรบ้าง ?

ตอบ ญัตติ หมายถึง คำเผด็จสงฆ์

อนุสาวนา หมายถึง คำประกาศคำปรึกษาและข้อตกลงของสงฆ์ ฯ

มีใช้ใน ๓ สังฆกรรม คือ ๑. ญัตติกรรม ๒. ญัตติหุติกรรม ๓. ญัตติจตุตถกรรม ฯ

๓. สีมาคืออะไร ? มีความสำคัญอย่างไร ?

ตอบ คือ เขตประชุมของสงฆ์ผู้ทำสังฆกรรม ฯ มีความสำคัญคือ พระศาสดาทรงพระอนุญาตให้สงฆ์สามัคคีกันทำสังฆกรรมภายในสีมา ถ้าไม่มีสีมาก็ไม่มีเขตประชุม ฯ

๔. เจ้าอธิการที่สงฆ์สมมติให้เป็นเจ้าหน้าที่ทำกิจการของสงฆ์ในพระวินัยมี ๕ แผนกอะไรบ้าง?

ตอบ มี ๑. เจ้าอธิการแห่งจีวร

๒. เจ้าอธิการแห่งอาหาร

๓. เจ้าอธิการแห่งเสนาสนะ

๔. เจ้าอธิการแห่งอาราม

๕. เจ้าอธิการแห่งคลัง ฯ

๕. ผ้าที่ไม่ทรงอนุญาตให้ใช้เป็นผ้ากฐิน ได้แก่ผ้าเช่นอะไรบ้าง?

ตอบ เช่นนี้ คือ ๑. ผ้าที่ไม่ได้เป็นสิทธิ เช่น ผ้าที่ขอยืมเขามา

๒. ผ้าที่ได้มาโดยอาการอันมิชอบ คือทำนินิตได้มา พุดเลียบเคียงได้มาและผ้าเป็นนิสสัคคีย์

๓. ผ้าที่ได้มาโดยบริสุทธิ์ แต่เก็บค้างคืนไว้ ฯ

๖. การบอกนิสสัย ๔ และอภินิยะ ๔ บอกในเวลาใด ? และใครเป็นผู้บอก ?

ตอบ ท่านให้บอกในลำดับแห่งอุปสมบทแล้ว ห้ามไม่ให้บอกก่อนหน้าอุปสมบท ฯ

อุปชฌายะบอกก็ได้ กรรมวาจาจารย์หรืออนุสาวนาจารย์บอกก็ได้ ฯ

๗. ภิกษุผู้ก่อวิเวทาทิกรรม อย่างไรชื่อว่าปรารธนาดี อย่างไรชื่อว่าปรารธนาเลว ?

ตอบ ผู้ก่อวิเวทาทิกรรมเพราะเห็นแก่พระธรรมวินัย ปราศจากโลภะ โทสะ โมหะ ชื่อว่าทำด้วยปรารธนาดี

ผู้ก่อวิเวทาทิกรรมด้วยทวิภูมิมานะ แม้รู้ว่าผิดก็ขึ้นทำ ประกอบด้วยโลภะ โทสะ โมหะ ชื่อว่าทำด้วยปรารธนาเลว ฯ

๘. ภูมิจานวิธิ แปลว่าอะไร ? ประกอบด้วยอะไรบ้าง ?

ตอบ แปลว่าระเบียบเป็นเครื่องออกจากอาบัติ ฯ

ประกอบด้วยปริวาส มานัต ปฏิกัสนา และอัพทาน ฯ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๙. ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่สถานที่เช่นไร ?

ตอบ ที่วัด ได้แก่ที่ตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

ที่ธรณีสงฆ์ ได้แก่ที่ตั้งเป็นสมบัติของวัด

ที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ที่ตั้งเป็นทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่งฯ

๑๐. เจ้าอาวาส ตามกฎหมายตราสามศก ฉบับที่ ๒๔ ใครเป็นผู้แต่งตั้ง?

ตอบ สมเด็จพระสังฆราช ทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง

เจ้าคณะจังหวัด แต่งตั้งเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ ฯ

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕

โกสขุขันธ์ ภัยโต ทิสฺวา วิริยารมภณฺจ เขมโต
อารทฺธวิริยา โทถ เอลา พุทฺธานุศาสนี.

ท่านทั้งหลายเห็นความเกียจคร้านโดยความเป็นภัย และเห็น
การปรารภความเพียรโดยความปลอดภัยแล้ว จงปรารภความเพียร
เถิด นี่เป็นพุทธานุศาสนี.

(พุทธ)

ช. จริยา. ๓๓/๕๙๕.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอันมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่าง
สุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้อง
เรียงเชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันศุกร์ ที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕

๑. นิพพิทาคืออะไร ? ปฏิบัติเครื่องดำเนินให้ถึงนิพพิทานั้น
อย่างไร ?

ตอบ นิพพิทาคือความหน่ายในทุกข์ ฯ

อย่างนี้คือ พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวง
ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา ย่อมเกิด
นิพพิทา ความหน่ายในทุกข์ขั้นนี้ ไม่เพลิดเพลिनย์มีนหมกมุ่น
อยู่ในสังขารอันยั่วยวนเสนาหา ฯ

๒. อนิจจตา ความไม่เที่ยงแห่งสังขาร กำหนดรู้ในทางง่ายได้ด้วย
อาการอย่างไร ?

ตอบ ด้วยความเกิดขึ้นในเบื้องต้น และความสิ้นไปในเบื้องปลาย ฯ

๓. ตัณหาเมื่อเกิดขึ้นย่อมเกิดที่ไหนและเมื่อดับย่อมดับที่ไหน ?
 ตัณหานั้นย่อมสิ้นไปเพราะธรรมอะไร ?

ตอบ เมื่อเกิดขึ้นย่อมเกิดในสิ่งเป็นที่รักที่ยินดีในโลก เมื่อดับย่อมดับใน
 สิ่งเป็นที่รักที่ยินดีในโลกนั่นเอง ฯ
 ย่อมสิ้นไปเพราะวิราคะคือพระนิพพาน ฯ

๔. ความหลุดพ้นอย่างไรเป็นสมุจเฉทวิมุตติ ? จัดเป็นโลกียะ
 หรือโลกุตตระ ?

ตอบ ความหลุดพ้นด้วยการตัดกิเลสได้เด็ดขาด ได้แก่อริยมรรค ฯ
 จัดเป็นโลกุตตระ ฯ

๕. สันติ ความสงบ เกิดขึ้นที่ใด ? มีปฏิบัติที่จะดำเนินอย่างไร ?

ตอบ เกิดขึ้นที่ไตรทวาร คือ กาย วาจา ใจ ฯ
 มีปฏิบัติที่จะดำเนิน คือ ปฏิบัติกาย วาจา ใจ ให้สงบจากโทษ
 เวนรภัย ด้วยการละโลกามิส คือกามคุณ ๕ ฯ

๖. ในส่วนสังสารวัฏฏ์ สัตว์โลกตายแล้วมีคติคือที่ไปเป็นอย่างไร ?
มีอุทเทสบาลีแสดงไว้อย่างไร ?

ตอบ สัตว์โลกตายแล้วมีคติเป็น ๒ คือ สุขคติและทุกข์คติ ฯ มีอุทเทสบาลี
แสดงว่า

จิตเต สงกิลิฏฐุ ทุกฺคตฺติ ปาฏิกงฺขา เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ทุกฺคตฺติ
เป็นอันต้องหวัง

จิตเต อสงกิลิฏฐุ สุขตฺติ ปาฏิกงฺขา เมื่อจิตไม่เศร้าหมองแล้ว
สุขตฺติเป็นอันหวังได้ ฯ

๗. สติปัฏฐาน ๔ คืออะไรบ้าง ? การพิจารณาผม ขน เล็บ ฟัน
หนัง โดยความเป็นของปฏิภูล จัดเข้าในสติปัฏฐานข้อไหน ?

ตอบ คือกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน
จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฯ
จัดเข้าในกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฯ

๘. คนวิตกจริตมีนิสัยอย่างไร ? คนประเภทนี้ควรเจริญกัมมัฏฐาน
บทใด ?

ตอบ ชอบคิดฟุ้งซ่าน ตรึกตรองไม่ค่อยลง รู้เห็นไม่ตลอด นึกคิดเรื่อง
เล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ ฯ

ควรเจริญอานาปานัสสติกัมมัฏฐาน ฯ

๙. ท่านว่า ผู้ที่จะเจริญวิปัสสนาปัญญา ฟังรู้ฐานะ ๖ ก่อน ทั้ง ๖ ประการนั้นมีอะไรบ้าง ?

- ตอบ มี ๑. อนิจจะ สภาวะอันไม่เที่ยง
 ๒. อนิจจลักษณะ เครื่องหมายที่จะให้กำหนดรู้ว่าเป็นไม่เที่ยง
 ๓. ทุกขะ สภาวะอันสัตว์ทนได้ยาก
 ๔. ทุกขลักษณะ เครื่องหมายที่จะให้กำหนดรู้ว่าเป็นทุกข์
 ๕. อนัตตา สภาวะอันไม่ใช่ตัวตน
 ๖. อนัตตลักษณะ เครื่องหมายที่จะกำหนดรู้ว่าเป็นอนัตตา ฯ

๑๐. วิปัสสนาคืออะไร ? วัตถุที่วิปัสสนา มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ กิริยาที่ถือเอาโดยอาการวิปริตผิดจากความจริง ฯ
 มี ๔ อย่าง คือ

๑. วิปัสสนาในของที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง
๒. วิปัสสนาในของที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข
๓. วิปัสสนาในของที่ไม่ใช่ตนว่าเป็นตน
๔. วิปัสสนาในของที่ไม่งามว่างาม ฯ

 ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธานุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันเสาร์ ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕

๑. พุทธานุพุทธประวัติ ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาทางใดบ้าง ?
จงอธิบายพอได้ใจความ

- ตอบ
๑. ทางประวัติศาสตร์ เช่นความเป็นไปของบ้านเมืองในครั้งพุทธกาล และลัทธิธรรมนิยมของประชาชนในสมัยนั้น
 ๒. ทางจรรยาของพระพุทธเจ้าและจรรยาของเหล่าพระอริยสาวก
 ๓. ทางธรรมวินัยที่ปรากฏในตำนานและความเป็นมาแห่งศาสนธรรม พร้อมทั้งตัวอย่างการบำรุงพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรือง ๆ

๒. ข้ออุปมาว่า “ไม้แห้งที่วางไว้บนบก ไกลน้ำ สามารถสีให้เกิดไฟได้” เกิดขึ้นแก่ใคร ? โดยนำไปเปรียบกับอะไร ?

ตอบ เกิดขึ้นแก่พระมหาบุรุษ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ โดยทรงนำไปเปรียบกับสมณพราหมณ์ทั้งหลายว่า สมณพราหมณ์บางพวกมีกายหลีกออกจากกาม ใจก็ละความรักใคร่ในกาม สงบดีแล้ว หากพวกเพียรพยายามอย่างถูกต้องย่อมสามารถตรัสรู้ธรรมได้ ฯ

๓. ในอนัตตลักขณสูตร พระพุทธองค์ตรัสอะไรว่าเป็นอนัตตา ?

ตอบ ตรัสว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เรียกว่าขันธ ๕ เป็นอนัตตา ฯ

๔. โอวาทปาฏิโมกข์ใจความย่อว่าอย่างไร ? ทรงแสดงที่ไหน ?

ตอบ ใจความย่อว่า การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำใจให้บริสุทธิ์ ฯ

ทรงแสดงที่วัดเวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ ฯ

๕. ธรรมจักขุหมายถึงอะไร ? ใครได้บรรลุเป็นองค์แรก ?

ตอบ ธรรมจักขุหมายถึงดวงตาเห็นธรรม ได้แก่โสดาปัตติมรรค ฯ

พระอัญญาโกณฑัญญะได้บรรลุเป็นองค์แรก ฯ

๖. ธรรมเทศ ๔ ข้อ ที่พระรัฐบาลแสดงแก่พระเจ้าโกรัพยะ
มีใจความว่าอย่างไรบ้าง ?

ตอบ ว่า ๑. โลกคือหมู่มสัตว์ อันชราเป็นผู้นำ นำเข้าไปใกล้ ไม่ยั้งยั้ง
๒. โลกคือหมู่มสัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่จำเพาะตน
๓. โลกคือหมู่มสัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของตนจำต้องละทิ้งสิ่งทั้ง
ปวงไป
๔. โลกคือหมู่มสัตว์ พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิม เป็นทาสแห่ง
ตัณหา ฯ

๗. ปัญหาว่า “โลกคือหมู่มสัตว์ อันอะไรปิดบังไว้ จึงหลงดูอยู่ใน
ที่มืด” ดังนี้ ใครเป็นผู้ถาม ? ได้รับคำพยากรณ์ว่าอย่างไร ?

ตอบ อชิตมาณพเป็นผู้ถาม ฯ
ได้รับการพยากรณ์ว่า โลกคือหมู่มสัตว์ อันอวิชชาคือความไม่รู้
แจ้งปิดบังไว้ จึงหลงดูอยู่ในที่มืด ฯ

๘. พระสาวกสาวิกาต่อไปนี้ ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในทางใด ?

๑. พระอัญญาโกณฑัญญะเถระ
๒. พระมหากัสสปเถระ
๓. พระราธะเถระ
๔. พระอุบลวรรณาเถรี
๕. พระธัมมทินนาเถรี

- ตอบ** ๑. พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นผู้เลิศในทางรัตตัญญู
 ๒. พระมหากัสสปเถระ เป็นผู้เลิศในทางถืออุตงค์
 ๓. พระราชนครเถระ เป็นผู้เลิศในทางผู้มีปฏิภาณ
 ๔. พระอุบลวรรณาเถรี เป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์
 ๕. พระธัมมทินนาเถรี เป็นผู้เลิศในทางธรรมกถึก ฯ

๙. ปาวาลเจดีย์และมกุฏพันธนเจดีย์ มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปอย่างไร ?

ตอบ ปาวาลเจดีย์ เป็นที่ทรงปลงพระชนมายุสังขาร ฯ
 มกุฏพันธนเจดีย์ เป็นที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูป ฯ

๑๐. การทำสังคายนาครั้งแรก ทำที่ไหน ? ใครทำหน้าที่ปุจฉาและวิสัชนา ?

ตอบ ที่ถ้ำสัตตบรรณคูหา ฯ
 พระมหากัสสปเถระทำหน้าที่ปุจฉา
 พระอุบาลีเถระทำหน้าที่วิสัชนาพระวินัย
 พระอานนท์เถระทำหน้าที่วิสัชนาพระสูตรและพระอภิธรรม ฯ

 ใ้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักระรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอาทิตย์ ที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕

๑. มูลเหตุที่ทำให้เกิดสังฆกรรมมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒ อย่าง ๆ คือ

๑. มีภิกษุบริษัทเพิ่มจำนวนมากขึ้น
๒. มีพระพุทธรูปประสงค์เพื่อให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการบริหาร
หมู่คณะ ๆ

๒. สังฆกรรม ๔ นั้น อย่างไหนต้องทำในสีมา อย่างไหนทำนอก
สีมาได้ ?

ตอบ ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม และญัตติจตุตถกรรม ต้องทำในสีมา
เท่านั้น

อปโลกนกรรม ทำนอกสีมาได้ ๆ

๓. สีมามีกี่ประเภท ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒ ประเภท ๑ คือ

๑. พัทธสีมาคือแดนที่ผูก หมายถึงเขตอันสงฆ์กำหนดเอาเอง

๒. อพัทธสีมาคือแดนที่ไม่ได้ผูก หมายถึงเขตอันเขากำหนดไว้

โดยปกติของบ้านเมือง หรือเขตที่มีสัญญาต้อย่างอื่นเป็นเครื่องกำหนด ๑

๔. ภิกษุผู้กรานกฐินแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไรบ้าง ?

ตอบ ๑. เทียวไปไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรค
ในปาจิตตियกัณฑ์

๒. เทียวจาริกไปไม่ต้องถือเอาไตรจีวรไปครบสำหรับ

๓. ฉันทคนโภชน ปรัมปรโภชนได้

๔. เกือบติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารภนา

๕. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้นเป็นของภิกษุผู้กรานกฐินแล้ว และได้
โอกาสขยายเขตจีวรกาล ให้ยาวออกไปตลอด ๔ เดือนฤดู
เหมันต์ด้วย ๑

๕. บรรพชาและอุปสมบท สำเร็จด้วยวิธีอะไร ?

ตอบ บรรพชาสำเร็จด้วยวิธีให้บรรพชาเปกขะรับไตรสรณคมน์

อุปสมบทสำเร็จด้วยการสวดญัตติจตุตถกรรมวาจา ๑

๖. อนุวาทาธิกรณ์คืออะไร ? หากไม่รับประงังจะเกิดผลเสียอย่างไร ?

ตอบ คือการโจทก์กันด้วยอาบัตินั้นๆ ๑

หากไม่รับประงังจะทำให้เสียสี่ลสามัญญุตตาและเสียสามัคคี

เป็นทางแตกเป็นนานาสังวาส ๑

๗. วุฏฐานวิธีหมายถึงอะไร ? ในการทำวุฏฐานวิธีแต่ละอย่างนั้น ต้องประชุมสงฆ์จำนวนเท่าไรเป็นอย่างน้อย ?

ตอบ หมายถึง วิธีเป็นเครื่องออกจากอาบัติสังฆาทิเสส ๑

อัฏฐาน ต้องประชุมสงฆ์ ๒๐ รูปเป็นอย่างน้อย นอกนั้นประชุมสงฆ์ ๔ รูปขึ้นไป ๑

๘. กิจจาธิกรณ์และนิคคหะคืออะไร ?

ตอบ กิจจาธิกรณ์คือกิจอันจะพึงทำด้วยประชุมสงฆ์

นิคคหะคือการข่ม เป็นกิจอย่างหนึ่งแห่งผู้ปกครองหมู่ ๑

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๙. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์คืออะไร ?

ตอบ คือ กฎหมายฉบับหนึ่งว่าด้วยคณะสงฆ์ มีศักดิ์รองลงมาจากรัฐธรรมนูญ ๑

๑๐. ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่สถานที่เช่นไร ?

ตอบ ที่วัด ได้แก่ที่ตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

ที่ธรณีสงฆ์ ได้แก่ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

ที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ที่ซึ่งเป็นทรัพย์สินของพระศาสนาอัน

มิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง ๆ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง